

PKS- yhteisöraportti 3|2019

Helsinki

Sisällys

Tämä raportti sisältää pääkaupunkiseutuyhteisesti raportoitavat yhteisöt. Raportissa esitetään kustakin yhteisöstä niiden toimittamien katsausten perusteella vuoden 2019 toiminnan ja talouden kehittymistä koskevat tiedot. PKS-raportti tehdään neljän kuukauden välein.

Kuntayhtymien omistajaohjauksen yhteiset tavoitteet vuodelle 2019.....	2
Kuntayhtymien omistajaohjauksen yhtymäkohtaiset tavoitteet vuodelle 2019.....	3
Helsingin ja Uudenmaan Sairaanhoidopiirin kuntayhtymä (HUS).....	6
Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL).....	12
HSY Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä.....	18
Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy.....	24
Tunnuslukujen laskukaavat.....	28

Julkaisija
Nimike
Sarja

ISBN
ISSN-L
ISSN
Tiedustelut

Helsingin kaupunginkanslia
PKS-yhteisöraportti 3| 2019
Helsingin kaupungin keskushallinnon
julkaisuja 2020:19
978-952-331-771-0
2242-4504
2323-8135 (verkkajulkaisu)
controller Pia Halinen, erityissuunnittelija Tiina Leinonen

Kuntayhtymien omistajaohjauksen yhteiset tavoitteet vuodelle 2019

KUNTAYHTYMIEN OMISTAJAOHJAUKSEN YHTEISET TAVOITTEET	HUS Toteuma	HSL Toteuma	HSY Toteuma
1. Tuottavuuden nousu vähintään 1,5 % / vuosi	Tavoite ei toteutunut. Kokonaistuottavuusmittari deflatoitu DRG-pisteen kustannusmittarin tavoite vuodelle 2019 oli -1,5 % ja toteuma oli 1,2 %. Deflatoidut kustannukset kasvoivat DRG-pisteitä enemmän ja tämä heikensi tuottavuutta. Neljä Hyksin tulosyksikköä pääsivät asetettuun tuottavuustavoitteeseen: HYKS Lasten ja nuorten sairaudet, HYKS Akuutti, HYKS sisätaudit ja kuntoutus, HYKS Tulehduskeskus.	Tavoite toteutui. Vuoden 2019 kokonaismyynti 400,1 milj. euroa kasvoi edellisvuodesta (386,9 milj. euroa) 3,4 prosenttia. Kausilippumyynti (säännöllisesti joukkoliikennettä käyttävät) 191,8 milj. euroa kasvoi edellisvuodesta (187,5 milj. euroa) 2,3 prosenttia. Vuonna 2019 joukkoliikenteen täyttöaste oli 16,7 prosenttia ja kasvoi edellisvuodesta (15,3 prosenttia) 1,4 prosenttiyksikköä.	Tavoite ei toteutunut. Vuonna 2019 tuottavuustavoitteet eivät toteutuneet, mutta vuoden 2020 talousarvion ja ennusteen perusteella vuoden 2020 vesihuollon tuottavuustavoitteen arvioidaan toteutuvan. Jätehuollon osalta tuottavuuden arviointi on vielä vaikeaa, koska uuden jätelain toisen vaiheen sisältö ja sen vaikutukset talouteen ja käsiteltäviin jätemääriin eivät ole vielä tarkemmin tiedossa.
2. Tuottavuusmäärittelyn ja -laskennan oltava läpinäkyvä	Tavoite toteutui. Pääkaupunkiseudun omistaja-ohjauksen sekä valtuuston asettamaa sitovaksi tavoitteeksi asetettua kokonaistuottavuutta mitataan deflatoidulla DRG-pisteen kustannusmittarilla. Tuottavuuden parantuaessa kustannus/DRG-piste laskee.	Tavoite toteutui. Toiminta- ja taloussuunnitelma (TTS) vuosille 2019-2021 on, että HSL:n strategisille painopisteille on määritelty tavoitteet ja niiden onnistumista arvioivat mittarit. Tuottavuustavoite 1,5 % / vuosi on kirjattu yhtymäkokouksen päätöksenä 26.11.2019 § 9 vuosien 2020-2022 tavoitteeksi. HSL:n tulokorttitavoitteena vuonna 2020 on tuottavuuden arvioinnin kehittäminen. Tuottavuusseurantaa ja -laskentaa kehitetään kevätkaudella 2020 aikana seuraavan alustavan TTS:n tavoiteasetannan yhteydessä.	Tavoite toteutui. Tuottavuutta seurataan ja raportoidaan kolmella tuottavuusmittarilla, jotka ovat olleet käytössä jo useita vuosia: vesihuollon toimintakulut / jäsenkuntien asukasluku, jätehuollon toimintakulut / käsitelty jätemäärä, hallinnon ja tukitoimintojen toimintamenojen osuus koko HSY:n toimintakuluista. Jätehuollon tuottavuusmittari reagoi voimakkaasti jätemäärien muutoksiin.
3. Strategisten tavoitteiden seuranta tehostettava ja vaadittavat korjaustoimet toteutettava riittävän ajoissa	Tavoite toteutui. Strategiaa ja arvoja valmisteltiin vuoden aikana vuorovaikutteisesti yhdessä HUSin henkilöstön, omistajakuntien ja muiden sidosryhmien kanssa, ja sen toimeenpano on käynnistynyt vuoden 2019 lopulla. Vuonna 2019 strateginen tavoite saavutettiin 6 mittarin kohdalla yhteensä 16 mittarista. HUSin uusi strategia vuosille 2020-2024 hyväksyttiin valtuustossa 12.12.2019.	Tavoite toteutui. HSL:n sisäinen vakioraportointi johdolle ja hallitukselle tehdään kuukausittain ja johtoryhmä seuraa tavoitteiden toteutumista vähintään kuukausittain. Virallinen raportointi osavuosikatsauksissa 3 krt/vuosi.	Tavoite toteutui. Strategisten tavoitteiden toteutumaa ja ennustetta seurataan ja raportoidaan HSY:n hallitukselle vuosikolmanneksittain & hallitus päättää merkittävimmistä korjaustoimista.

<p>4. Kokonaisinvestoinneista sekä merkittävien hankkeiden toteutumisesta raportoitava jäsenkunnille vuosittain (2 kertaa / vuosi)</p>	<p>Tavoite ei toteutunut. HUSin ja jäsenkuntien yhteistyötä varten on perustettu HUS STRATO, jonka puitteissa vuonna 2020 edistetään jäsenkuntien kanssa neljää erillistä tavoitetta, joista yksi on raportoinnin kehittäminen.</p>	<p>Tavoite toteutui. Jäsenkunnille raportoidaan talouden toteutumisesta jäsenkuntien ilmoittamien aikataulujen ja sisältöjen mukaisesti. Vaihtelee kuntakohtaisesti 1-7 krt/vuosi/kunta. PKS-raportointi 3 krt/vuosi.</p>	<p>Tavoite toteutui. Kokonaisinvestoinneista sekä merkittävien hankkeiden toteutumisesta raportoidaan osavuositarkastuksissa hallitukselle. Toimitetaan jatkossa myös suoraan jäsenkaupungeille. Suurimman investointihankkeen, Blominmäen jäteveden puhdistamon etenemisestä raportoidaan hallitusta vuosineljänneksittäin ja tarvittaessa kuukausittain.</p>
--	---	---	--

Kuntayhtymien omistajaohjauksen yhtymäkohtaiset tavoitteet vuodelle 2019

HUS -KUNTAYHTYMÄN OMISTAJAOHJAUKSEN TAVOITTEET	Toteuma
<p>1. Investointien kokonaistaso mitoitettava rahoituksellisesti kestävä tasolle</p> <ul style="list-style-type: none"> - taloussuunnitelmakaudella raami enintään 150 miljoonaa euroa / vuosi - selvitettävä vaihtoehtoisia toteuttamis- ja rahoitusmuotoja 	<p>Tavoite ei toteutunut. HUSin alkuperäisessä talousarviossa varattiin investointeihin 202 milj. euroa ja valtuuston 13.6.2019 päätöksellä tarkistetussa talousarviossa 209 milj. euroa. Valtuusto hyväksyi vielä 12.12.2019 esityksen talousarvion investointiosan muuttamisesta enintään 213 milj. euroksi. Investointien yhteismäärä oli 209,1 milj. euroa. Rakennusinvestointien osuus oli 137,5 milj. euroa. Investointiohjelman suurimmat hankkeet ovat vielä rakentamisvaiheessa. Erilaisten teknisten korjaustöiden ja Puistosairaalan peruskorjauksen lisäksi Meilahdessa rakennetaan Naistenklinikan C-osan kerroksia 3 ja 4 vuodeosastoiksi ja Silmä-korvasairaalassa jatketaan laajoja tiivistyskorjauksia rakennuksen käyttökunnossa pitämiseksi. Jorvin sairaalassa on rakentamisvaiheessa mm. apteekin uusien tilojen hanke, Lohjan sairaalassa päivystysalueen muutostyö, Hyvinkään sairaalassa uusi sydänvalvontayksikkö ja Porvoon sairaalassa osastotilojen korjaus psykiatrian käyttöön.</p> <p>Tavoite toteutui. HUSin investointiohjelmaa varten on saatu rahoitusta Euroopan investointipankista ja Pohjoismaiden investointipankista.</p>
<p>2. Ylijäämän palautus tehdään samana vuonna kuin ylijäämä kertynyt.</p>	<p>Vuodelta 2019 ei syntynyt palautettavaa ylijäämää, koska HUSin tilikauden 2019 tulos oli 15 milj. euroa alijäämäinen</p>
<p>3. Kuntien roolia HUS:n strategisten tavoitteiden ja merkittävien kehittämishankkeiden suunnittelussa sekä seurannassa vahvistetaan</p>	<p>Tavoite toteutui. HUSin ja jäsenkuntien yhteistyötä varten on perustettu HUS STRATO, jonka puitteissa vuonna 2020 edistetään jäsenkuntien kanssa neljää erillistä tavoitetta:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Alueellisen yhteistyön määrittely ja toimeenpano 2) Digitalisaation edistäminen 3) Palveluketjujen kehittäminen 4) Toiminnan ja talouden ohjaamisen parantaminen raportoinnin kehittämisen avulla. <p>Työryhmät nimettiin vuoden 2019 lokakuussa ja varsinainen työ käynnistyi tammikuussa 2020. Tavoitteisiin liittyvät työryhmät ovat kokoontuneet alkuvuoden 2020 aikana 1-3 ja ne ovat edistyneet tavoitteiden mukaisesti. Työryhmätyöskentely jatkuu ainakin ensimmäisen vuosipuoliskon 2020.</p>

HSL -KUNTAYHTYMÄN OMISTAJAJOHJAUKSEN TAVOITTEET	Toteuma
1. Lipputuottojen kasvun oltava suhteellisesti vähintään kokonaiskustannusten kasvua vastaava	Tavoite toteutui. Vuonna 2019 lipputulot 383,1 milj. euroa kasvoivat edellisvuodesta (370,1 milj. euroa) 3,5 prosenttia. Kokonaiskustannukset 590,1 milj. euroa kasvoivat edellisvuodesta (572,9 milj. euroa) 3,0 prosenttia.
2. Kuntaosuuksilla katetaan kokonaiskustannuksista enintään 50 %	Tavoite toteutui. Vuonna 2019 subventioprosentti oli keskimäärin 47,6 prosenttia, kun se oli edellisvuonna 47,5 prosenttia.
3. Lippu- ja vyöhykeuudistuksen vaikutusten seuranta; valtuustokauden 2017–2021 aikana tehdään selvitys vaikutuksista matkustajamääriin ja kuntaosuuksiin	<p>Tavoite toteutui. Vyöhykeuudistuksen vaikutuksia seurataan aktiivisesti ja niistä raportoidaan hallitukselle. Alustavan TTS2021-2023 valmistelun yhteydessä tehdään normaalia varhaisemmassa vaiheessa arviointi vyöhykeuudistuksen vaikutuksista rahoitukseen. Asiaa käsitellään hallituksen iltakoulussa huhtikuussa 2020.</p> <p>Seuraavia Tutkimustuloksia vaikutuksista matkustukseen saadaan, kun Liikkumistutkimus 2019 tulokset valmistuvat keväällä 2020, jolloin pystytään myös arvioimaan vyöhykeuudistuksen myötä tulleita liikkumisen muutoksia.</p>
4. Joukkoliikenteen kulkumuoto-osuus kasvaa koko HSL:n alueella	<p>Tulokset saadaan kevään 2020 aikana. Liikkumistutkimus 2018 tulosten perusteella kestävien kulkutapojen suosio on kasvanut MAL-sopimuksen tavoitteiden suuntaisesti. Liikkumistutkimuksen 2018 mukaan kävely ja pyöräily yleistyivät sekä pääkaupunkiseudun että kehyskuntien asukkaiden keskuudessa. Henkilöautolla ja joukkoliikenteellä tehtyjen matkojen määrä henkeä kohti ei juuri muuttunut.</p> <p>Liikkumistutkimus 2019 on päättynyt ja sen tuloksia saadaan kevään 2020 aikana.</p>
5. Peruspääomalle maksetaan korvaus vuosina 2019–2021	HSL:n yhtymäkokous päättää asiasta 26.5.2020 tilinpäätöksen 2019 hyväksymisen yhteydessä.
6. Toiminnassa tulee huomioida koko liikennejärjestelmän toimivuus	<p>Tavoite toteutui. HSL vastaa Helsingin seudun liikenne- järjestelmäsuunnitelman laatimisesta (HLJ) ja MAL-suunnitelman edistäminen on HSL:n ydintehtäviä. MAL 2019 suunnitelma on hyväksytty seudun ao. toimielimissä. Lisäksi suunnitelma on hyväksytty kunnissa lukuun ottamatta Helsinkiä ja Espoota, jotka käsittelevät suunnitelman M- ja A- osat yhdessä MAL- sopimuksen kanssa. Vihti jätti hyväksymättä suunnitelman tiemaksuja käsittelevän luvun.</p> <p>MAL- sopimuksen 2020-2023 neuvottelut ovat käynnissä ja neuvotteluja on tuettu hankkeiden perustelu- ja tausta-aineistoilla sekä valmistelyhteistyöllä eri osapuolten kanssa. Sopimusta ei vuodenvaihteeseen mennessä saatu valmiiksi kuntaosapuolista riippumattomista syistä.</p>
7. Joukkoliikennettä täydentäviä liikkumispalveluja selvitetään yhteistyössä palveluja tuottavien yritysten kanssa	<p>Tavoite toteutui. Yhteistyö yritysten kanssa organisoitu IdeaLab-projektiksi, joka alkoi kisan muodossa 6/2018: HSL IdeaLab Contest for New Mobility Services.</p> <p>Anonymisoidun kilpailun voittajien pilotit: potkulautapalvelu (Samocat Sharing) ja kutsuliikennepalvelun (ViaVan Techno-logies). Potkulautapilotti Vuosaaressa toteutettiin kesäkaudella 2019. Kutsuohjatun liikenteen palvelu Espoossa käynnistyi syksyllä 2019 ja se jatkuu kevääseen 2020.</p> <p>Avointa lipunmyyntirajapintaa (OpenMaaS) käytti vuonna 2019 kaksi operaattoria. Osuus matkalippujen myynnistä 1-2 prosenttia.</p> <p>eTicketing-hankkeessa valmisteltiin yhteistyötä HSL-Tallinna-Tartto -lippujen myynnissä. Hanke on tällä hetkellä keskeytynyt.</p>

HSY -KUNTAYHTYMÄN OMISTAJAOHJAUKSEN TAVOITTEET	Toteuma
1. Vesihuollon osalta tavoitteena tulee olla tariffien reaalisten hinnankorotusten välttäminen.	Tavoite toteutui. Vesihuollon tariffit: Suunniteltu ja toteutettu hyvin maltillisia korotuksia. Vuonna 2018 kokonaiskorotus oli 1,5 %, vuosina 2019 ja 2020 kokonaiskorotukset olivat yhden prosentin luokkaa eli reaalisesti hinnat eivät nousseet. Parhaillaan on valmistelussa vesihuollon investointiohjelma ja siihen liittyvä talousmallitarkastelu, jonka avulla pyritään maltilliseen ja pitkäjänteiseen taksapolitiikkaan. Käsillä oleva poikkeuksellisen suuri investointitarve edellyttää myös reaali korotuksia vesihuollon taksoihin velkaantumisen hillitsemiseksi.
2. Peruspääomalle maksetaan korvausta vuosina 2019–2021.	Tavoite toteutui. HSY:n yhtymäkokous päättää peruspääoman korosta toukokuussa 2020. Peruspääoman korko on HSY:lle merkittävä uusi menoerä (7,6 milj. euroa) ja se voidaan joutua rahoittamaan ylimääräisellä taksakorotuksella.
3. Tehostetaan toimenpiteitä vesijohtoverkoston hävikin pienentämiseksi.	Tavoite toteutui. Tämä on HSY:n strateginen tavoite, johon on HSY:n tiekartoissa suunniteltu toimenpiteitä. Talvella päivitetävässä 10 vuoden investointiohjelmassa varaudutaan nostamaan vesijohtoverkoston saneerausinvestointeja. Saneerausten kohdentamista pyritään parantamaan uusilla teknologioilla ja saneerausinvestointien vaikuttavuuden arviointimenetelmiä ollaan kehittämässä.
4. Jätelain uudistuksen vaikutusten arviointi (jätteiden lajittelun tehostaminen ja sen vaikutukset taksoitukseen).	Tavoite toteutui. Uuden jätelain vaihe (kuntavastuun rajaaminen): siirtymäajan jälkeen 2021 poistuu n. 3 milj. euron asiakaslaskutus. Toisen vaiheen (ns. TSV-asiakkaat) vaikutusten arviointi jätehuollon toimintaan ja talouteen on menossa. Tarkemmin lain vaikutukset voidaan arvioida, kun uuden jätelain sisältö on tiedossa. TSV-asiakkaiden tuoma kokonaislaskutus on 14 milj. luokkaa, josta lakimuutoksen jälkeen voi poistua merkittävä osa (hyödynnettävän rakennusjätteen ja pilaantuneiden maa-ainesten käsittelyä). Tehostetun jätteiden lajittelun vaikutukset: Ohjaavalla taksalla kannustetaan jätteiden lajittelun tehostamiseen. Ohjaavalla taksarakenteella korotetaan sekajäteastian tyhjennys hintaa ja vastaavasti huojennetaan kierrätettävien jättejakeiden astiahintoja. Taksarakenne on muodostettu niin, että HSY:n kokonaistuotto ja asiakkaan kokonaismaksut säilyvät entisellä tasolla, vaikka eri jätelajien taksat muuttuvatkin.

Helsingin ja Uudenmaan Sairaanhoidopiirin kuntayhtymä (HUS)

Helsingin kaupungin
omistusosuus

36,2 %

"HUSin tilikauden tulos oli 15 milj. euroa alijäämäinen. Kuntayhtymän tuottavuuskehitys jäi 2019 selkeästi asetetuista tavoitteista lukuun ottamatta Psykiatrian tulosityksikköä. Kokonaistuottavuusmittari deflatoitu DRG-pisteen kustannusmittarin tavoite vuodelle 2019 oli -1,5 % ja toteuma oli 1,2 %. Vuoden 2019 aika aloitettiin tuottavuusohjelma, joka tullaan vielä alkuvuodesta 2020 projektoimaan ja sen etenemisestä raportoidaan kolmannesvuositain HUSin johtoryhmälle.

Vuoden 2019 investoinnit olivat yhteensä 209 milj. euroa ja kasvoivat edellisvuodesta 18,0 prosenttia."

HUSin tehtävänä on tuottaa sen jäsenkuntien ja sairaanhoidopiirin järjestämisvastuuseen kuuluvia erikoissairaanhoidon ja kehitysvammahuollon palveluja sekä huolehtia yliopistolliselle sairaanhoidopiirille säädetyistä muista tehtävistä.

Avainlukuja (1 000 euroa)	2019 Toteuma	2018 Toteuma
Toimintatuotot	2 512 142	2 307 546
Toimintakulut	-2 408 948	-2 186 175
Toimintakate	85 846	121 371
Tilikauden yli-/alijäämä	-15 022	0
Toimintatuotot/toimintakulut (%)	104,3	105,6
Henkilöstökulut toimintatuotoista -%	53,1	53,5
Vuosikate/poistot (%)	85,7	100,0
Kassavarat	88 939	53 386
Investoinnit	209 066	177 241
Oma pääoma	376 231	391 253
Pitkäaikaiset velat	437 218	292 123
Taseen loppusumma	1 364 352	1 142 262

Hallitus

Puheenjohtaja: Urho Ulla-Marja

Varapuheenjohtaja: Oksanen Jari

Jäsenet: Böhling Tom, Handolin Kirsti, Harjuhahto-Madetoja Katrina, Hosia Helka, Kajander Petri, Lehtimäki Harri, Letto Pirkko, Månsson Björn, Niemi Marika, Peura Sirpa, Piirtola Mikko, Reijula Kari, Taipale Ilkka, Vanhanen Reetta, Vuorjoki Anna

Varajäsenet: Aalto Terhi, Asko-Seljavaara Sirpa, Gustafsson Seija, Hämäläinen Esa, Johansson Sebastian, Kinosmaa Pentti, Lehtniemi Ceta, Levo Juha, Luhtanen Leena, Mauriala Vesa, Pöri Mikko, Rauhala Kirsi, Rehn-Kivi Veronica, Rokkanen Sakari, Tuure Tuomas, Vuorento Reijo, Vähäsarja Ossi

Toimitusjohtaja: Tuominen Juha

Toiminta ja merkittävimmät tapahtumat

HUSin tarjoamien palvelujen kysynnän kasvu jatkui vuonna 2019. Ennalta suunniteltua kiireetöntä hoitoa koskevien elektivisten läheteiden vertailukelpoinen määrä (330 189) kasvoi 4,7 % edellisvuodesta.

Erikoissairaanhoidon päivystyskäyntien määrä (297 865) kasvoi 19,0 % edellisvuodesta. Päivystyskäyntien lukumäärän merkittävään kasvuun vaikutti Haartmanin ja Malmin päivystystoimintojen siirtyminen Helsingin kaupungilta HUSille vuoden 2019 alussa. Vertailukelpoinen päivystyskäyntien lukumäärä, ilman em. kahden yksikön päivystyskäyntejä, laski edellisen vuoden toteumasta 2,2 %. Vuonna 2019 erikoissairaanhoidon päivystyskäyntejä toteutui HUSin sairaaloissa keskimäärin 820 käyntiä päivässä (edellisvuonna keskimäärin 690 käyntiä päivässä).

Erikoissairaanhoidossa (ml. ostopalvelut) hoidettiin vuonna 2019 yhteensä 587 444 eri potilasta. Määrä kasvoi 5,2 % edellisestä vuodesta. HUSissa hoidettujen kaikkien eri henkilöiden kokonaismäärä (sisältäen yhteispäivystysten terveyskeskuspotilaat ja erikoissairaanhoidon potilaat) oli 680 621 henkilöä. Kasvua vuodesta 2018 oli 10,8 % (66 452 henkilöä).

HUSin jäsenkuntien asukkaista yhteensä 544 539 käytti erikoissairaanhoidon palveluja vuonna 2019. Määrä kasvoi 25 917 henkilöllä (5,0 %) edellisvuodesta. Huomattava osa kasvusta johtui Helsingin kaupungin Malmin ja Haartmanin päivystystoimintaa tukevien osastojen siirrosta HUSiin. Ilman

toimintojen siirtoa erikoissairaanhoidossa hoidettujen eri potilaiden määrä olisi pysynyt lähes ennallaan. HUS-alueen väestömäärä kasvoi 1,2 % (vuoden 2018 toteutunut väkiluku vs. ennakkoväkiluku 31.12.2019). Jäsenkuntien asukkaista noin joka kolmas (32,3 %) käytti vuoden 2019 aikana HUSin tuotantamia tai järjestämiä erikoissairaanhoidon palveluja. Palveluita käyttäneiden jäsenkuntalaisten osuus väestömäärästä kasvoi em. toimintasiirtojen takia jonkin verran vuodesta 2018, jolloin toteuma oli 31,3 %. Palveluiden käytössä suhteessa kokonaisväestöön on suuria kuntakohtaisia eroja.

Vuoden 2019 lopun tilanteessa hoitopääsy lain edellyttämässä ajassa heikentyi vuodeosastolle jonottaneiden osalta, mutta parantui poliklinikalle jonottaneiden osalta vuoteen 2018 verrattuna.

Hoidon saatavuus ja hoitopääsy (lukumäärä)	2019 Toteuma	2018 Toteuma	Muutos-%
Lähteiden määrä (elektiiviset)	330 189	315 391	4,7
Lähteiden käsittelyaika > 21 vrk, lkm	5 245	4 544	15,4
Hoitopääsyä osastolle odottavat potilaat > 6 kk	1 121	497	125,6
Hoitopääsyä osastolle odottavat potilaat kaikki	17 827	16 960	5,1
Polikliiniseen hoitoon odottavat potilaat > 3 kk	1 918	2 549	-24,8
Polikliiniseen hoitoon odottavat potilaat kaikki	28 401	28 640	-0,8

Omistajaohjauksen tavoitteiden toteutuminen

Yhteiset tavoitteet kuntayhtymille

1. Tuottavuuden nousu vähintään 1,5 % / vuosi.

Tavoite ei toteutunut. Kokonaistuottavuusmittari deflatoitu DRG-pisteen kustannusmittarin tavoite vuodelle 2019 oli -1,5 % ja toteuma oli 1,2 %. Deflatoidut kustannukset kasvoivat DRG-pisteitä enemmän ja tämä heikensi tuottavuutta. Neljä Hyksin tulosityksikköä pääsivät asetettuun tuottavuustavoitteeseen: HYKS Lasten ja nuorten sairaudet, HYKS Akuutti, HYKS sisätaudit ja kuntoutus, HYKS Tulehduskeskus.

2. Tuottavuusmäärittelyn ja -laskennan oltava läpinäkyvä.

Tavoite toteutui. Pääkaupunkiseudun omistajaohjauksen

sekä valtuuston asettamaa sitovaksi tavoitteeksi asetettua kokonaistuottavuutta mitataan deflatoidulla DRG-pisteen kustannusmittarilla. Tuottavuuden parantuessa kustannus/DRG-piste laskee.

3. Strategisten tavoitteiden seuranta tehostettava ja vaadittavat korjaustoimet toteutettava riittävän ajoissa.

Tavoite toteutui. Strategiaa ja arvoja valmisteltiin vuoden aikana vuorovaikutteisesti yhdessä HUSin henkilöstön, omistajakuntien ja muiden sidosryhmien kanssa, ja sen toimeenpano on käynnistynyt vuoden 2019 lopulla.

Vuonna 2019 strateginen tavoite saavutettiin 6 mittarin kohdalla yhteensä 16 mittarista. Tavoitteiden toteutumiset jakautuvat avaintavoitteiden kesken seuraavasti (tavoite toteuma kpl / tavoitteet kpl):

- HUS on halutuin hoitopaikka 2 kpl toteutui / 7 kpl tavoitteita
- HUS on innovatiivinen, kilpailukykyinen ja valtakunnallisesti kustannustehokas tuottaja osana sote-palveluketjua 3 kpl toteutui / 6 kpl tavoitteita
- HUS on ammattimaisesti johdettu parhaiden osaajien moniammatillinen työpaikka 1 kpl toteutui / 3 kpl tavoitteita.

HUSin uusi strategia vuosille 2020-2024 hyväksyttiin valtuustossa 12.12.2019. Strategiassa kuntayhtymän tavoitteet on kiteytetty viiteen strategiseen päämäärään:

- mitatusti parasta hoitoa ja palvelua,
 - paras yhteisö oppia, tehdä tutkimusta ja merkityksellistä työtä,
 - terveyttä tehokkaasti ja vaikuttavasti,
 - vastuumme yhteiseksi hyväksi,
 - asiakaslähtöinen digitaalinen muutos.
4. Kokonaisinvestoinneista sekä merkittävien hankkeiden toteutumisesta raportoitava jäsenkunnille vuosittain (2 kertaa / vuosi).

Tavoite ei toteutunut. HUSin ja jäsenkuntien yhteistyötä varten on perustettu HUS STRATO jonka puitteissa vuonna 2020 edistetään jäsenkuntien kanssa neljää erillistä tavoitetta, joista yksi on raportoinnin kehittäminen.

Tavoitteet HUS:lle

1. Investointien kokonaistaso mitoitettava rahoituksellisesti kestävä tasolle.
 - Taloussuunnitelmakaudella raami enintään 150 miljoonaa euroa / vuosi.

Tavoite ei toteutunut. HUSin alkuperäisessä talousarviossa varattiin investointeihin 202 milj. euroa ja valtuuston 13.6.2019 päätöksellä tarkistetussa talousarviossa 209 milj. euroa. Valtuusto hyväksyi vielä 12.12.2019 esityksen talousarvion investointiosan muuttamisesta enintään 213 milj. euroksi. Investointien yhteismäärä oli 209,1 milj. euroa. Rakennusinvestointien osuus oli 137,5 milj. euroa. Investointiohjelman suurimmat hankkeet ovat vielä rakentamisvaiheessa. Erilaisten teknisten korjaustöiden ja Puistosairaalan peruskorjauksen lisäksi Meilahdessa rakennetaan Naistenklinikan C-osan kerroksia 3 ja 4 vuodeosastoiksi ja Silmä-korvasairaalassa jatketaan laajoja tiivistyskorjauksia rakennuksen käyttökunnossa pitämiseksi. Jorvin sairaalassa on rakentamisvaiheessa mm. apteekin uusien tilojen hanke, Lohjan sairaalassa päivystysalueen muutostyö, Hyvinkään sairaalassa uusi sydänvalvontayksikkö ja Porvoon sairaalassa osastotilojen korjaus psykiatrian käyttöön.

- Selvitettävä vaihtoehtoisia toteuttamis- ja rahoitusmuotoja.

Tavoite toteutui. HUSin investointiohjelmaa varten on saatu rahoitusta Euroopan investointipankista ja Pohjoismaiden investointipankista.

2. Ylijäämän palautus tehdään samana vuonna kuin ylijäämä kertynyt.

Vuodelta 2019 ei syntynyt palautettavaa ylijäämää, koska HUSin tilikauden 2019 tulos oli 15 milj. euroa alijäämäinen.

3. Kuntien roolia HUS:n strategisten tavoitteiden ja merkittävien kehittämishankkeiden suunnittelussa sekä seurannassa vahvistetaan.

Tavoite toteutui. HUSin ja jäsenkuntien yhteistyötä varten on perustettu HUS STRATO, jonka puitteissa vuonna 2020 edistetään jäsenkuntien kanssa neljää erillistä tavoitetta:

- 1) Alueellisen yhteistyön määrittely ja toimeenpano
- 2) Digitalisaation edistäminen

- 3) Palveluketjujen kehittäminen

- 4) Toiminnan ja talouden ohjaamisen parantaminen raportoinnin kehittämisen avulla.

Työryhmät nimettiin vuoden 2019 lokakuussa ja varsinainen työ käynnistyi tammikuussa 2020. Tavoitteisiin liittyvät työryhmät ovat kokoontuneet alkuvuoden 2020 aikana 1-3 ja ne ovat edistyneet tavoitteiden mukaisesti. Työryhmyöskentely jatkuu ainakin ensimmäisen vuosipuoliskon 2020.

Tuloskehitys

HUSin tuottavuuskehitys jäi 2019 selkeästi asetetuista tavoitteista lukuun ottamatta Psykiatrian tulosityksikköä. Tämän johdosta käynnistettiin HUS-tasoisien tuottavuusohjelman laadinta ja kartoitettiin lyhyen tähtäimen toimenpiteet, joilla voitiin vaikuttaa vuoden 2019 tuottavuuskehitykseen ja toiminnan kustannuksiin. Tuottavuusohjelma tullaan vielä alkuvuodesta 2020 projektoimaan ja sen etenemisestä raportoidaan kolmannesvuosittain HUSin johtoryhmälle. Talouden sopeuttamisessa on kuitenkin huomioitava, että yliopistosairaallalle asetetut lakisääteiset velvoitteet ja palvelutasovaatimukset täytyvät.

Jäsenkuntien maksuosuudet (milj. eur)	2019 Tilinpäätös	2019 Talousarvio	2018 Tilinpäätös
Espoo	278	261	264
Helsinki	666	634	572
Vantaa	245	232	232
Kaikki jäsenkunnat yhteensä	1 782	1 682	1 623

HUSin toimintatuotoista 2 512 milj. eurosta 70,9 % muodostui jäsenkuntien erikoissairaanhoidon laskutuksesta, 6,4 % muista sairaanhoidollisista palveluista jäsenkuntien perusterveydenhuollolle ja 11 % muille maksajille (mm. puolustusvoimat, vakuutusyhtiöt ja muut sairaanhoitopiirit).

Jäsenkunnille tuotettujen erikoissairaanhoidon palveluiden määrä ylitti talousarviossa suunnitellun tason 3,9 % ja kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna 3,2 %. Jäsenkuntien maksuosuuslaskutus (erikoissairaanhoidon palvelutuotanto) ml. ostopalvelut ylittivät talousarvion 6,0 % (100 milj. euroa). Toiteumassa oli kuitenkin suuria kuntakohtaisia eroja, kuten aikaisempinakin vuosina. Maksuosuuslaskutus ylittyi 21 kunnassa ja alittui 3 kunnassa. Talousarvioon verrattuna jäsenkuntien palveluiden käytön määrän vaikutus laskutuksen talousarvioylytykseen oli 3,9 % (määräero) ja käytettyjen palveluiden sisällöllisessä kohdentumisessa tapahtuneen muutoksen ja siihen liittyen toteutuneen keskihinnan vaikutus oli 1,5

% (valikoima- ja hintaero). Talousarvioylityksestä 0,6 %-yksikköä aiheutui ostopalveluista.

HUSin toimintakulut 2 409 milj. euroa ylittivät talousarvion 5,8 % eli 131 milj. euroa ja vastaavasti toimintavolyymi ylitti 3,3 % talousarvion. Kun huomioidaan jäsenkunnilta HUSille siirtyneiden uusien toimintojen kulut ja Apotti-järjestelmän käyttöönotosta aiheutuvat kertaluonteiset kustannukset, oli toimintakulujen vertailukelpoinen kasvu vuonna 2019 edellisvuoteen verrattuna 5,0 %. Toimintakulujen kokonaiskasvu viime vuodesta, sisältäen HUSille siirtyneet uudet toiminnot, oli 10,2 %.

Palveluiden ostot (473,9 milj. euroa) ylittivät talousarvion 66,4 milj. euroa (16,3 %) ja kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna 73,0 milj. eurolla. Sairaanhoidollisten palveluiden ostot ylittivät talousarvion 24,3 milj. eurolla. Sairaanhoidollisten palveluiden talousarvioylitys aiheutui Päijät-Hämeen, Kymsojen, Varsinais-Suomen ja Pirkanmaan sairaanhoitopiireiltä ja lähes puolet siitä aiheutui vapaan valinnan potilaiden palveluiden ostoista. HUSista hakeutui muualle 5 114 potilasta, joiden kustannukset olivat 10,2 milj. euroa. Muualle hoitoon hakeutuneet potilaat olivat pääosin erikoisaloilta, joissa HUSilla on pitkät hoitojonot, kuten sydänpotilaat.

Toimisto- ja asiantuntijapalvelut ylittivät talousarvion 40,7 milj. eurolla ja kasvoivat edellisestä vuodesta 57,1 milj. euroa. Kasvu aiheutui työvoiman vuokrauksesta (31,0 milj. euroa), jonka käyttö ylitti talousarvion 9,3 milj. eurolla ja sen käyttö kasvoi edellisvuodesta 8,1 milj. euroa. Kasvu ja talousarvioylitys aiheutuivat Haartmanin ja Malmin päivystystoiminnan tarvitsemista resursseista sekä työterveyslääkäreiden aiempaa heikommasta saatavuudesta. ICT-palvelut 150,1 milj. euroa ylittivät talousarvion 31,9 milj. euroa sekä ylittivät edellisen vuoden kustannukset 45,2 milj. eurolla. Valtaosa kasvusta aiheutui Apotti- ja Uranus-potilastietojärjestelmien päällekkäisistä kustannuksista. Lisäksi logistiikan sekä henkilöstö- ja taloushallinnon ERP-järjestelmä vaihdettiin pilviversioon tilikauden aikana.

Aineet, tarvikkeet ja tavarat (489,2 milj. euroa) ylittivät talousarvion 40,1 milj. eurolla (8,9 %) ja niiden käyttö kasvoi edellisestä vuodesta 27,0 milj. euroa. Ylitys ja kasvu edellisestä vuodesta aiheutui lääkkeistä ja hoitotarvikkeista (37,0 milj. euroa) sekä kalustosta ja välineistöstä (3,0 milj. euroa). Lääkkeiden osuus talousarvioylityksestä oli 17,2 milj. euroa, tutkimus- ja hoitotarvikkeiden 13,6 milj. euroa, laboratoriotarvikkeiden 1,2 milj. euroa, kuntoutuksen apuvälineiden 1,3 milj. euroa sekä implanttien ja proteesien 3,9 milj. euroa. Tutkimus- ja hoitotarvikkeiden talousarvion ylittymiseen ja kasvuun edellisestä vuodesta vaikutti toimenpiteiden ja tutkimusten määrän kasvun lisäksi erityistarvikkeita vaativien tutkimusten ja toimenpiteiden suhteellisesti suurempi osuus sekä kalliimpaan hoitoteknologiaan siirtyminen.

Henkilöstökulut (1 333,8 milj. euroa) ylittivät talousarvion 21,0 milj. euroa (1,6 %) ja kasvoivat edellisestä vuodesta 100,0 milj. euroa. Palkkojen ja palkkioiden (1 103,5 milj. euroa) talousarvioylitys oli 29,6 milj. euroa (2,8 %) ja kasvu edelliseen vuoteen 86,7 milj. euroa. Henkilöstösivukulut 230,3 milj. euroa alittivat talousarvion 8,6 milj. euroa (-3,6 %), mutta kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna 13,3 %. Toteutunut henkilösivukuluprosentti oli 20,9 %. Henkilösivukulujen alitus aiheutui ennakoitua pienemmistä kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksuista, työttömyysvakuutusmaksuista ja lakisääteisistä tapaturmavakuutusmaksuista.

Tilikauden 2019 tulos oli 15,0 milj. euroa alijäämäinen eikä jäsenkunnille muodostunut palautettavaa ylijäämää. Vuoden 2019 alijäämä tulee kattaa kuntalainen vaateiden mukaisesti viimeistään vuonna 2024.

Investoinnit

Investoinnit (milj. euroa)	2019 Tilinpäätös	2019 Poikkeama-% TP 2019 / TA 2019 muutettu	2019 Muutos-% TP 2019 / TP 2018
Rakennukset	137	1,8	34,3
Laitteet	68	-8,2	-4,9
Osakkeet ja osuudet	4	-9,0	7,9
Yhteensä	209	-1,8	18,0

Rakennusinvestointeihin käytettiin 137,5 milj. euroa. Muutettuun talousarvioon perustuneessa investointiohjelmassa varaus rakentamiseen oli 135,0 miljoonaa, mikä ylitettiin 2,5 milj. eurolla. Hanketasolla toteumassa oli suuria poikkeamia, kun joidenkin investointien vuositaso varaus alittui ja vastaavasti toisten ylittyi. Sairaalarakennusten taidehankintoihin käytettiin investointiohjelmasta 299 tuhatta euroa.

Sairaanhoidoalueiden laitehankintaohjelmat toteutettiin suunnitelmien mukaisesti. HYKSissä laitehankkeisiin käytettiin 21,5 milj. euroa. Suurten laiteprojektien kustannukset liittyivät pääosin sädehoitoyksiköiden rakentamiseen ja laitteisiin. HUS Diagnostiikkakeskuksen investoinnit olivat 16,1 milj. euroa, josta Eksote-sopimuksen aiheuttamien investointien osuus oli noin 8,4 milj. euroa. Sairaanhoidoalueiden ja Diagnostiikkakeskuksen investointeihin käytettiin vuonna 2019 yhteensä 42,6 milj. euroa. (96,9 % verrattuna tarkistettuun investointiohjelmaan).

Pysyvien vastaavien sijoitukset vuonna 2019 olivat 3,7 milj. euroa ja ne sisälsivät sovitut SVOP-sijoitukset Oy Apotti Ab:lle ja mm. Hyksin Oy:n osakkeiden lunastuskustannuksia

Tietohallinnon tulosalueen investoinneille oli tarkistetuissa investointiohjelmassa 26,2 milj. euroa. Hankkeita toteutui 23,9 milj. eurolla (91,2 %). Painopiste oli suurissa tietoteknisissä

projekteissa ja mm. johdon raportointia tukevien järjestelmien kehittämisessä. Omien investointien rinnalla HUSin IT- ja muita asiantuntijaresursseja käytettiin vuonna 2019 huomattava määrä Apotti-järjestelmähankkeeseen.

Suurten rakennusinvestointien käyttöönottoja ajoittui vuoteen 2019 edellisvuosia vähemmän. Investointiohjelman suurimmat hankkeet ovat vielä rakentamisvaiheessa. Erilaisten teknisten korjaustöiden ja Puistosairaalan peruskorjauksen lisäksi Meilahdessa rakennetaan Naistenklinikan C-osan kerroksia 3 ja 4 vuodeosastoiksi ja Silmä-korvasairaалassa jatketaan laajoja tiivistyskorjauksia rakennuksen käyttökunnossa pitämiseksi. Jorvin sairaalassa on rakentamisvaiheessa mm. apteekin uusien tilojen hanke, Lohjan sairaalassa päivystysalueen muutostyö, Hyvinkään sairaalassa uusi sydänvalvontayksikkö ja Porvoon sairaalassa osastotilojen korjaus psykiatrian käyttöön.

Tilikauden 2019 aikana nostettiin uutta pitkäaikaista lainaa 160 milj. euroa talousarvion mukaisesti. Lainoja lyhennettiin 14,9 milj. euroa. Vuoden lopussa lainakanta oli 527,1 milj. euroa, josta 75,0 milj. euroa oli lyhytaikaista lainaa. Lainasaamiset tytäryhteisöiltä olivat 32,1 milj. euroa.

Euroopan Investointipankin myöntämää rahoitusta HUSin 2018-2022 investointiohjelmaa varten on vielä nostettavissa 90 milj. euroa. Lisäksi viimeisimpään puitesopimukseen kuuluu 100 milj. euron lainaerä, josta tehdään lainasopimus alkuvuonna 2020. Pohjoismaiden Investointipankin kanssa on tehty 147 milj. euron puitejärjestely Siltasairaalan rahoittamiseksi. HUS voi käyttää muitakin rahoituslähteitä.

Rahavarat olivat 88,9 milj. euroa. Kassan riittävyys oli 12,3 päivää, mikä alitti 15 päivän tavoitetason. Kuntayhtymän omavaraisuusaste oli 27,8 % (tavoite 30 %).

Toiminnan riskit ja tulevaisuuden näkymät

HUSin valtuusto hyväksyi joulukuussa uuden strategian vuosille 2020 – 2022. Strategisten riskien arvioinnit on tehty vuoden 2019 tilanteen ja voimassa olleen strategian mukaan, uuden strategian painopisteitä myös jo ennakoitusti huomioiden.

Riskejä ja niiden hallintatoimia on analysoitu seuraavilta osa-alueilta:

- 1) Toimintaympäristö, ml. väestön erikoissairaanhoidon painopisteiden muutos.
- 2) Organisaatorakenteet, johtaminen, henkilöstö.
- 3) Infra, investoinnit, talous ja rahoitus.
- 4) Palvelutuotannon, tutkimuksen ja opetuksen laatu.

5) ICT, turvallisuus ja jatkuvuus.

HUS oli julkisuudessa vuoden 2019 aikana myös kielteisessä sävyssä. HUSin hankinnoissa havaitut epäselvyydet ja erikoistuvien lääkärien sekä Uuden lastensairaalan hoitajien esittämä kritiikki HUSia kohtaan työnantajana. Esille nousseisiin ongelmiin oli kuitenkin puututtu välittömästi ja korjaavat toimenpiteet olivat osin olleet jo käynnissä, kun ongelmat olivat tulleet julkisuuteen.

Uudenmaan sote-erilliskorjauksen erillisselvityksen loppuraportti valmistui joulukuussa 2019. Selvitys valmisteltiin yhteistoiminnassa Uudenmaan kuntien ja kaupunkien, HUSin ja sosiaali- ja terveysministeriön viranhaltijoiden kesken. Loppuraportissa esitetään, että Uudellemaalle muodostetaan neljä sosiaali- ja terveystieteiden järjestämistä vastaavaa maakuntaa. Helsingin kaupunki vastaa palveluiden järjestämisestä tehtävästä alueellaan. Vaativan ja kiireellisen erikoissairaanhoidon ja yliopistosairaalatehtävien järjestämiseksi Uudenmaan maakuntien ja Helsingin kaupunkien tulee kuulua jäseninä HUSiin, jonka organisaatiomuoto muuttuu kuntayhtymästä maakuntayhtymäksi. HUSin kannalta tärkeää on, että muutoksessa HUSin vastuulla säilyy lisäksi edellä mainittujen tehtävien edellyttämä riittävän suuri palveluvolyymi. Tammi-kuussa 2020 STM oli valmistelemassa lakiluonnosta Uudenmaan erilliskorjauksesta. HUS osallistuu aktiivisesti Uudenmaan erilliskorjauksen valmisteluun vuoden 2020 aikana.

Eduskunta vahvisti tilikauden aikana useita HUSin toimintaan merkittävästi vaikuttavia lakeja.

- Uusi työaikalaki annettiin 5.7.2019 ja se tuli voimaan vuoden 2020 alussa.
- Laki sosiaali- ja terveystietojen toissijaisesta käytöstä (552/2019) tuli voimaan 1.5.2019. Lain siirtymäsäännöksen nojalla osa lainkohdista tulee kuitenkin voimaan vasta vuoden 2020 ja 2021 aikana.
- Uusi potilasvakuutuslaki (948/2019) annettiin 22.8.2019 ja se tulee voimaan 1.1.2021.
- Kilpailulain muutoksella (721/2019) lakiin lisättiin uusi 30d §, joka tuli voimaan 1.1.2020.
- Uusi tietosuojalaki (1050/2018) täydentää ja täsmentää Euroopan unionin yleistä tietosuojasetusta, joka tuli sovellettavaksi 25.5.2018 alkaen. Tietosuojalaki tuli voimaan 1.1.2019 lukien.
- Ihmisen elimien, kudoksien ja solujen lääketieteellisestä käytöstä annettua lakia muutettiin 1.3.2019 lukien (202/2019).

Ekosoten liiketoimintakauppa

Eksoten laboratorio- ja kuvantamiskeskuksen toiminnot liitettiin liiketoimintakaupalla 31.12.2019 HUS Diagnostiikkakeskuksen kokonaisuuteen. Liiketoimintakaupassa Eksoten diagnostiset palvelut siirtyivät HUSille 31.12.2019 sellaisenaan sisältäen sekä toiminnan, tuotantovälineet, henkilöstön että toimintaa koskevat sopimukset. Liiketoimintakaupassa HUS osti Eksoten diagnostiset palvelutoiminnot tasearvoa korkeammalla hinnalla, lisäksi Eksotelle maksetaan ns. sopeuttamisrahaa. Liiketoimintakaupan yhteydessä HUS Diagnostiikkakeskukseen siirtyi 235 henkilöä vanhoina työntekijöinä.

Diagnostiikkakeskuksen tavoitteena on käynnistää toimintojen harmonisointi vuoden 2020 alussa. Tietojärjestelmien harmonisointi tulee viemään pidemmän aikaa. Laboratoriotoinnan osalta tämä on mahdollista toteuttaa vuoden 2020 aikana, mutta radiologian osalta nykyiset järjestelmät ovat käytössä, kunnes Apotti-järjestelmä on mahdollista ottaa käyttöön.

Laakson yhteissairaalan suunnittelu meneillään

HUSin edustajat osallistuivat aktiivisesti koko vuoden 2019 ajan Laakson yhteissairaalan hankesuunnitelman valmisteluun. Yhteissairaala korvaa Kellokosken, Ohkolan, Auroran ja Kivelän sairaaloissa sijaitsevat HUSin ja Helsingin kaupungin psykiatrian toiminnot, Laakson sairaalan nykyiset toiminnot ja noin puolet Helsingin kaupungin Suursuon sairaalasta. Hanke sisältää sekä uudisrakentamista että vanhojen rakennusten peruskorjausta. Hankesuunnitelma valmistuu vuoden 2020 alkupuolella ja hanke viedään päätöksentekoa varten HUSin ja Helsingin kaupungin toimielimiin kevätkaudella 2020. Tavoitteena on, että tilat valmistuvat vaiheittain vuosina 2026 - 2030.

Tammisairaala -hanke etenee

Meilahden kampuksen yhteyteen rakennettava uusi pääosin silmäpotilaiden käyttöön tuleva sairaalan hankesuunnitelma hyväksyttiin HUSin hallituksessa 6.5.2019 ja valtuusto päätti kesäkuussa 2019 rakennusinvestoinnin toteuttamisesta. Investoinnille saatiin lokakuussa 2019 sosiaali- ja terveysministeriön poikkeuslupa, jonka hakuprosessi oli poikkeuksellisen monivaiheinen ja aiheutti hankkeelle useiden kuukausien viiveen.

Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL)

Helsingin kaupungin omistusosuus

52 %

"HSL:n talous toteutui talousarviossa oletettua paremmin. Toimintatuotot olivat yhteensä 748,2 milj. euroa, 10,6 milj. euroa (1,4 %) yli talousarvion (TA 737,6 milj. euroa). Toimintatuotoista 51,2 % oli lipputuloja ja 46,5 % kuntaosuuksia. Toimintakuluja toteutui yhteensä 735,3 milj. euroa, mikä jäi 19,2 milj. euroa alle talousarvion (2,6 %). Toimintatuottojen ja kulujen erotuksena syntyvä toimintakate oli 13,0 milj. euroa ylijäämäinen. Tilikauden tulos rahoituserien ja poistojen jälkeen oli 4,8 milj. euroa alijäämäinen, kun talousarviossa oli varauduttu 35,9 milj. euron alijäämämiseen tulokseen."

HSL:n tehtävänä on suunnitella ja järjestää toimialueensa joukkoliikennekokonaisuus ja edistää sen toimintaedellytyksiä, vastata Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelman laatimisesta, vastata toimialueensa joukkoliikenteen markkinoinnista ja matkustajainformaatiosta, hyväksyä toimialueellaan noudatettava joukkoliikenteen taksa- ja lippujärjestelmä sekä liikenteen taksat, vastata matkalippujen tarkastuksesta, päättää ja hankkia toimialueensa bussi-, raitiovaunu-, metro-, lautta- ja lähijunaliikennepalvelut sekä huolehtia muista viranomaiselle säädetyistä tehtävistä.

Avainlukuja (1 000 euroa)	2019 Toteuma	2018 Toteuma
Toimintatuotot	748 235	728 017
Toimintakulut	-735 258	-708 354
Toimintakate	12 977	19 663
Tilikauden yli-/alijäämä	-4 758	1 882
Toimintatuotot/toimintakulut (%)	101,8	102,8
Henkilöstökulut toimintatuotoista -%	3,1	3,0
Vuosikate/poistot (%)	73,9	110,6
Kassavarat	80 261	81 610
Investoinnit	11 127	14 838
Oma pääoma	78 566	83 325
Pitkäaikaiset velat	108 634	107 877
Taseen loppusumma	187 200	191 202

Hallitus

Puheenjohtaja: Rautava Risto

Varapuheenjohtaja: Hertell Sirpa

Jäsenet: Aarnio Antti, Alametsä Alviina, Erämaja Elias, Haglund Iida, Kantola Tarja, Kauppinen Sirpa, Mithiku Hanna, Pasterstein Dennis, Rehnström Kristian, Rokkanen Sakari, Sinisalo Pekka, Ylikahri Ville

Varajäsenet: Ahsanullah Tarik, Hyrkkö Saara, Härmäläinen Sanna, Isola Samuli, Jokinen Sini, Kälviä Kari, Lindroos Kicka, Liukkonen Pasi, Merjola-Repo Nina, Ollila Riitta, Palomäki Ulla, Rantanen Tuomas, Tuhkunen Sanna, Tuominen Aino,

Toimitusjohtaja: Rihtniemi Suvii

Toiminta ja merkittävimmät tapahtumat

Matkalippujen hinnoittelu muuttui oleellisesti 27.4.2019, kun siirryttiin vyöhykkeisiin perustuvaan tariffijärjestelmään. Lippujen hinnoittelu vyöhykemallissa ei enää perustu kuntarajoihin, vaan matkan pituuteen Helsingin keskustasta. Hintaportaat loiventuivat kuntien rajoilla, kun matkat kunnasta toiseen muuttuivat entiseen verrattuna halvemmiksi. Kuntarajojen merkitys pieneni, mikä mahdollistaa lähialueen palvelujen käytön kuntarajoista huolimatta. Kuntien tuki kohdennetaan säännöllisten käyttäjien matkalippujen hintoihin. Tavoitteena on, että kuntien subventiotaso pysyisi keskimäärin samalla tasolla kuin aiemmin eli lipputuloilla katetaan noin puolet HSL:n toimintakuluista ja kuntien maksamilla kunta-osuuksilla toinen puoli. Hinnoitteluun jatkossa vaikuttaa myös jäsenkuntien tahto subventiotasosta.

Tilikaudella ei tapahtunut muita olennaisia muutoksia toiminnassa ja taloudessa.

Omistajaohjauksen tavoitteiden toteutuminen

Yhteiset tavoitteet kuntayhtymille

1. Tuottavuuden nousu vähintään 1,5 % / vuosi.

Tavoite toteutui. Vuoden 2019 kokonaismyynti 400,1 milj. euroa kasvoi edellisvuodesta (386,9 milj. euroa) 3,4 prosenttia. Kausilippumyynti (säännöllisesti joukkoliikennettä

käyttävät) 191,8 milj. euroa kasvoi edellisvuodesta (187,5 milj. euroa) 2,3 prosenttia. Vuonna 2019 joukkoliikenteen täyttöaste oli 16,7 prosenttia ja kasvoi edellisvuodesta (15,3 prosenttia) 1,4 prosenttiyksikköä.

2. Tuottavuusmäärittelyn ja -laskennan oltava läpinäkyvä.

Tavoite toteutui. HSL:n tulokorttitavoitteena vuonna 2020 on tuottavuuden arvioinnin kehittäminen. Tuottavuusseurantaa ja -laskentaa kehitetään kevätkaudella 2020 aikana seuraavan alustavan TTS:n tavoiteasetannan yhteydessä.

Toiminta- ja taloussuunnitelma (TTS) vuosille 2019-2021 on, että HSL:n strategisille painopisteille on määritelty tavoitteet ja niiden onnistumista arvioivat mittarit. Tuottavuustavoite 1,5 % / vuosi on kirjattu yhtymäkokouksen päätöksenä 26.11.2019 § 9 vuosien 2020-2022 tavoitteeksi.

3. Strategisten tavoitteiden seuranta tehostettava ja vaadittavat korjaustoimet toteutettava riittävän ajoissa.

Tavoite toteutui. HSL:n sisäinen vakioraportointi johdolle ja hallitukselle tehdään kuukausittain ja johtoryhmä seuraa tavoitteiden toteutumista vähintään kuukausittain. Virallinen raportointi osavuosisikatsauksissa 3 krt/vuosi.

4. Kokonaisinvestoinneista sekä merkittävien hankkeiden toteutumisesta raportoitava jäsenkunnille vuosittain (2 kertaa / vuosi).

Tavoite toteutui. Jäsenkunnille raportoidaan talouden toteutumisesta jäsenkuntien ilmoittamien aikataulujen ja sisältöjen mukaisesti. Vaihtelee kuntakohtaisesti 1-7 krt/vuosi/kunta. PKS-raportointi 3 krt/vuosi.

Tavoitteet HSL:lle

1. Lipputuottojen kasvun oltava suhteellisesti vähintään kokonaiskustannusten kasvua vastaava.

Tavoite toteutui. Vuonna 2019 lipputulot 383,1 milj. euroa kasvoivat edellisvuodesta (370,1 milj. euroa) 3,5 prosenttia. Kokonaiskustannukset 590,1 milj. euroa kasvoivat edellisvuodesta (572,9 milj. euroa) 3,0 prosenttia.

2. Kuntaosuuksilla katetaan kokonaiskustannuksista enintään 50 prosenttia.

Tavoite toteutui. Vuonna 2019 subventioprocentti oli keski-

määrin 47,6 prosenttia, kun se oli edellisvuonna 47,5 prosenttia.

3. Lippu- ja vyöhykeuudistuksen vaikutusten seuranta; valtuustokauden 2017–2021 aikana tehdään selvitys vaikutuksista matkustajamääriin ja kuntaosuuksiin.

Tavoite toteutui. Vyöhykeuudistuksen vaikutuksia seurataan aktiivisesti ja niistä raportoidaan hallitukselle. Alustavan TTS2021-2023 valmistelun yhteydessä tehdään normaalia varhaisemmassa vaiheessa arviointi vyöhykeuudistuksen vaikutuksista rahoitukseen. Asiaa käsitellään hallituksen ilta-koulussa huhtikuussa 2020.

Seuraavia tutkimustuloksia vaikutuksista matkustukseen saadaan, kun liikkumistutkimus 2019 tulokset valmistuvat keväällä 2020, jolloin pystytään myös arvioimaan vyöhykeuudistuksen myötä tulleita liikkumisen muutoksia.

4. Joukkoliikenteen kulkumuoto-osuus kasvaa koko HSL:n alueella.

Tulokset saadaan kevään 2020 aikana. Liikkumistutkimus 2018 tulosten perusteella kestävien kulkutapojen suosio on kasvanut MAL-sopimuksen tavoitteiden suuntaisesti. Liikkumistutkimuksen 2018 mukaan kävely ja pyöräily yleistyivät sekä pääkaupunkiseudun että kehyskuntien asukkaiden keskuudessa. Henkilöautolla ja joukkoliikenteellä tehtyjen matkojen määrä henkeä kohti ei juuri muuttunut.

Liikkumistutkimus 2019 on päättynyt ja sen tuloksia saadaan kevään 2020 aikana.

5. Peruspääomalle maksetaan korvaus vuosina 2019-2021.

HSL:n yhtymäkokous päättää asiasta 26.5.2020 tilinpäätöksen 2019 hyväksymisen yhteydessä.

6. Toiminnassa tulee huomioida koko liikennejärjestelmän toimivuus.

Tavoite toteutui. HSL vastaa Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelman laatimisesta (HLJ) ja MAL-suunnitelman edistäminen on HSL:n ydintehtäviä.

MAL 2019 suunnitelma on hyväksytty seudun ao. toimielimissä. Lisäksi suunnitelma on hyväksytty kunnissa lukuun ottamatta Helsinkiä ja Espoota, jotka käsittelevät suunnitelman M- ja A- osat yhdessä MAL- sopimuksen kanssa. Vihti jätti hyväksymättä suunnitelman tiemaksuja käsittelevän luvun.

MAL- sopimuksen 2020-2023 neuvottelut ovat käynnissä ja neuvotteluja on tuettu hankkeiden perustelu- ja tausta-aineis-

toilla sekä valmistelyhteistyöllä eri osapuolten kanssa. Sopimusta ei vuodenvaihteeseen mennessä saatu valmiiksi kuntaosapuolista riippumattomista syistä.

7. Joukkoliikennettä täydentäviä liikkumispalveluja selvitetään yhteistyössä palveluja tuottavien yritysten kanssa.

Tavoite toteutui. Yhteistyö yritysten kanssa organisoitu IdeaLab-projektiksi, joka alkoi kisan muodossa 6/2018: HSL IdeaLab Contest for New Mobility Services.

Anonymisoidun kilpailun voittajien pilotit: potkulautapalvelu (Samocat Sharing) ja kutsuliikennepalvelun (ViaVan Technologies). Potkulautapilotti Vuosaarissa toteutettiin kesäkuudella 2019. Kutsuohjatun liikenteen palvelu Espoossa käynnistyi syksyllä 2019 ja se jatkuu kevääseen 2020.

Avointa lipunmyyntirajapintaa (OpenMaaS) käytti vuonna 2019 kaksi operaattoria. Osuus matkalippujen myynnistä 1-2 prosenttia.

eTicketing-hankkeessa valmisteltiin yhteistyötä HSL-Tallinna-Tartto –lippujen myynnissä. Hanke on tällä hetkellä keskeytynyt.

Tuloskehitys ja investoinnit

HSL:n talous toteutui talousarviossa oletettua paremmin. Edelleen hyvänä jatkunut talouskasvu loi pohjaa maltilliselle kustannustason kehitykselle ja hyvin kehittyneelle tulopohjalle.

HSL:n toimintatuotot olivat yhteensä 748,2 milj. euroa, 10,6 milj. euroa (1,4 %) yli talousarvion (TA 737,6 milj. euroa). Toimintatuotoista 51,2 % oli lipputulot ja 46,5 % kuntaosuuksia. Lipputulot olivat yhteensä 383,1 milj. euroa ja ne ylittivät talousarvion 10,3 milj. eurolla (2,8 %). Vuoden aikana siirryttiin uuteen vyöhykkeisiin perustuvaan tarffiin. Aikaisemman tarffin lipputulot olivat 127,3 milj. euroa ja ne ylittivät talousarvion 2,9 milj. eurolla (2,3 %). Vyöhykemallin tarffin lipputulot olivat 255,8 milj. euroa, ja ne ylittivät talousarvion 7,4 milj. eurolla (3 %).

Kuntaosuudet olivat yhteensä talousarvion mukaiset 348,1 milj. euroa ja toimintakuluista ne kattoivat 47,3 %. Kuntaosuudet kasvoivat edellisen vuoden tasosta 7,0 milj. euroa (2,1 %). Kasvun selittää pääosin Länsimetron tarkistetut infrakorvaukset, jotka kasvoivat 9,0 milj. euroa. Tapiolan liityntäterminaalin valmistumisen myötä infrakustannukset kasvoivat myös 1,5 milj. euroa.

Muut toimintatuotot, yhteensä 17,1 milj. euroa, koostuivat

pääosin valtion tuista, tarkastusmaksutuloista ja liikennöitsijöiltä laskutettavista matkakorttilaitteista ja taukotilojen vuokrista. Valtion tuki suurten kaupunkien joukkoliikenteelle oli 4,8 milj. euroa. Muita avustuksia ja tukia saatiin 1,0 milj. euroa. Tarkastusmaksutuloja kertyi 4,9 milj. euroa ja niistä kirjattiin luottotappiovarauksiin 1,8 milj. euroa. Tarkastusmaksutulot jäivät talousarviosta 0,3 milj. euroa (5,9 %). Vuokratuloja kertyi 2,5 milj. euroa, 0,1 milj. euroa alle talousarvion. Muut tulot olivat 1,8 milj. euroa. Muihin tuloihin kirjattiin asiakaspalvelun palvelu- ja myyntipalkkioita 0,8 milj. euroa, Digitransit palvelumaksuja TVV Lippu- ja maksujärjestelmä Oy:ltä 0,5 milj. euroa ja VR:n clearing ja matkustajalaskentalaitteiden ylläpitokuluja VR:ltä 0,1 milj. euroa.

Toimintakuluja toteutui yhteensä 735,3 milj. euroa, mikä jäi 19,2 milj. euroa alle talousarvion (2,6 %). Toimintakuluista 702,5 milj. euroa (95,6 %) oli palvelujen ostomenoja.

Joukkoliikenteen operointikustannukset olivat yhteensä 514,6 milj. euroa, 70,0 % HSL:n toimintakuluista. Säästöjä operointikustannuksissa kertyi talousarvioon verrattuna yhteensä 20,5 milj. euroa (3,8 %). Joukkoliikenteen kustannustaso nousi vuonna 2019 keskimäärin 1,3 %, kun talousarviossa oli varauduttu keskimäärin 2,9 %:n nousuun. Vuonna 2019 poltto- ja voiteluaineiden sekä muun energian hinnat kehittyivät vähemmän mitä talousarviossa arvioitiin. Palkkakustannukset kehittyivät lähes talousarvion mukaisina.

Jäsenkuntien HSL:n käyttöön erillisillä sopimuksilla osoittaman joukkoliikenneinfraomaisuuden käytöstä maksettavat käyttöoikeuskorvaukset olivat yhteensä 150,7 milj. euroa ja toteutuivat talousarvion mukaisina.

Muita kuin operointi- ja infrakustannuksia toteutui yhteensä 69,4 milj. euroa ja ne alittivat talousarvion 2,0 milj. eurolla (1,8 %).

Ulkopuolisilta hankittavia palvelujen ostoja toteutui yhteensä 37,2 milj. euroa, 2,0 milj. euroa yli talousarvion. Ulkopuolisilta ostettavat palvelut pitävät sisällään erilaisia palvelujen ostoeriä, joista IT-palvelut ylittyivät 1,7 milj. euroa. Tämä ylitys johtui pääasiassa voimakkaasti kasvaneesta Azure käytöstä ja MS premier-sopimuksesta, jotka kasvattivat kustannuksia talousarviossa ennakoitua enemmän. Myös LIJ-järjestelmän ylläpitomaksujen hintamuutos oli hieman suurempi kuin talousarviossa oli arvioitu. Laittehuollon kustannukset ylittyivät laitetakuiden päättyessä talousarvion 0,3 milj. eurolla. Asiantuntijapalveluiden ostot jäivät 0,7 milj. euroa alle talousarvion. Alitus asiantuntijapalveluissa johtuu pääosin joidenkin töiden siirtymisestä

seuraavalle vuodelle.

Henkilöstökuluja toteutui yhteensä 23,0 milj. euroa, 0,4 milj. euroa alle talousarvion. Henkilöstökulut sisältävät tilinpäätökseen tulospalkkioiden maksamista varten tehdyn varauksen, joka yhteensä sivukuluineen oli 0,5 milj. euroa. Ennen tulospalkkiovarausta henkilöstökulut alittivat talousarvion 0,9 milj. eurolla. Vuoden lopussa HSL:n palveluksessa oli 427 henkilöä, henkilöstökustannuksia vastaava työpanos oli yhteensä 389 henkilötyövuotta, lähes sama kuin edellisenä vuonna (2018: 391 htv).

Vuokrakuluja toteutui yhteensä 4,7 milj. euroa, 0,4 milj. euroa alle talousarvion. Laitteiden ja autojen leasing-vuokratulot jäivät 0,4 milj. euroa talousarviosta.

Aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden kustannuksiin käytettiin 1,8 milj. euroa sekä muihin kuluihin 3,3 milj. euroa. Muut kulut sisältävät tarkastusmaksutuloista toimintavuodelle kirjatun luottotappiovarauksen 2,0 milj. euroa.

Toimintatuottojen ja kulujen erotuksena syntyvä toimintakate oli 13,0 milj. euroa ylijäämäinen.

Suunnitelmapoistot ovat yhteensä 18,3 milj. euroa, ja ne alittivat talousarvion 0,6 milj. eurolla. Suunnitelman mukaisten poistojen alitus johtui pääosin aikataulusiirtymästä, kun suunniteltuja investointihankkeita ei voitu edistää suunnittelussa aikataulussa.

Tilikauden tulos rahoituserien ja poistojen jälkeen oli 4,8 milj. euroa alijäämäinen, kun talousarviossa oli varauduttu 35,9 milj. euron alijäämäiseen tulokseen.

Vuoden 2019 Investointimenot olivat yhteensä 11,1 milj. euroa, mikä alitti talousarvion 2,6 milj. eurolla (18,7 %). Investointeihin ei tarvittu ulkopuolistarahoitusta tilikauden aikana.

Investointimenoista 2,9 milj. euroa liittyi lippu- ja informaatiojärjestelmän (LIJ) -hankkeeseen liittyviin kehityshankintoihin. Muiden operatiivisten tietojärjestelmien, asiakassovellusten ja lähiverkon kehittämiseen sekä toimitilojen remontointiin käytettiin 8,2 milj. euroa. Talousarvion alittuminen johtuu joidenkin investointihankkeiden siirtymisestä tuleville vuosille, mm. lähimaksamisen ja tunnistepohjaisen järjestelmän kehitysinvestoinnit. Investointeihin oli myös budjetoitu varaus Idealabille, jonka kustannukset siirrettiin käyttömenoihin operointikustannuksiin. Lisäksi Flirt-junien teippaukseen tehty varaus ei toteutunut.

Ympäristöasioiden hallinta

Joukkoliikenne lähes päästöttömäksi vuoteen 2025 mennessä

HSL:n tavoitteena on leikata joukkoliikenteessä ilmanlaatuun vaikuttavia typenoksidipäästöjä ja pienhiukkaspäästöjä sekä hiilidioksidipäästöjä yli 90 prosenttia vuoteen 2025 mennessä vuoden 2010 tasosta. Tavoitteena on, että vuonna 2025 HSL:n tilaaman bussiliikenteen kalustosta lähes 30 prosenttia on sähköbussseja. Sähköbussien määrä HSL-alueella kasvoi harppauksella syksyllä 2019, kun liikenteeseen saatiin normaalin kilpailutuksen kautta 30 varikolla ladattavaa sähköbussia. Näistä 20 tuli Leppävaaran liityntäliikenteeseen ja 10 Keravan linjoille. Lisäksi Vuosaaren linjoille tuli liikennöitsijän aloitteesta kaksi käytönaikaisella latauksella varustettua sähköbussia. Leppävaaran sähköbussimäärä kasvoi loppuvuodesta 2019 viidellä sähköbussilla, jotka on varustettu käytönaikaisella latauksella. Leppävaaran terminaalien ja Vuosaaren latausjärjestelmät valmistuivat loppuvuodesta 2019.

HSL käytti vuonna 2019 yhteensä 1,8 milj. euroa liikennöitsijöille maksettaviin ympäristöbonuksiin. Vuodesta 2012 alkaen HSL on maksanut ympäristöbonuksia liikennöitsijöille yhteensä noin 8 milj. euroa. Ympäristöbonuksilla hyvitetään liikennöitsijöille päästöjen vähentämisestä aiheutuvia kuluja. Ympäristöbonusjärjestelmän avulla hankittiin vuodelle 2019 biodieseliä (10,8 milj. litraa), bioetanolia (65 000 litraa), biokaasua (300 000 kg) sekä pakokaasujen jälkikäsitteilylaitteistoja. Näillä toimenpiteillä vähennettiin HSL:n bussiliikenteen hiilidioksidipäästöjä (CO₂) 18 560 tonnia, typenoksideja (NO_x) 20,2 tonnia, sekä pienhiukkasia (PM) 530 kg vuoden 2019 helmikuusta vuoden 2020 tammikuuhun saakka. Lähipäästöjen, typen oksidien (NO_x) sekä pienhiukkasten (PM) osalta tavoitteet vuodelle saavutettiin dieselkaluston voimakkaan uusiutumisen ansiosta. CO₂ tason alentaminen pelkäästään ympäristöbonuksen kautta hankittavilla biopolttoaineilla ei tuottanut asetettuja tavoitteita. Syysliikenteeseen saapuneet 35 sähköbussia paransivat hieman CO₂ tulosta.

Kaupunkipyörät osana kestävästä liikkumisesta

Helsingin, Espoon ja Vantaan kaupunkipyöräpalvelut ovat vakiinnuttanut paikkansa kaupunkilaisten arjen liikkumisessa ja joukkoliikenteen osana. Kaupunkipyörillä ajettiin Helsingissä ja Espoossa yli 3,7 miljoonaa matkaa kaudella 2019. Edellisenä vuonna matkoja poljettiin noin 3 miljoonaa.

Vantaalla otettiin kaupunkipyörät käyttöön ensi kertaa. Vantaan kaupunkipyörillä tehtiin 43 000 matkaa. Kaupunkipyöräpalvelua halutaan tulevaisuudessa kehittää vielä monilta osin. Tavoitteena on, että esimerkiksi tietyömaista johtuvat korvaavat asemasijainnit saataisiin nopeammin käyttöön ja tieto niistä käyttäjille entistä paremmin.

Toiminnan riskit ja tulevaisuuden näkymät

HSL:ssä tehtyjen riskiarviointien perusteella merkittävimmät raportoidut riskit liittyivät tilikaudella yleisen taloustilanteen kehittymiseen ja kuntien mahdollisuuksiin panostaa joukkoliikenteeseen, tulevien suurten joukkoliikenneinfrahankeiden kustannusvaikutukset kuntayhtymän talouteen, päästöttömän liikenteen edistämistöimiin sähköbussiliikenteen keinoin, liikenteen luotettavuuteen (häiriöiden hallintaan), tietojärjestelmien häiriöttömään toimintaan ja mobiilipulla matkustavien matkustustiedon keräämisen haasteeseen sekä lippuväarennöksiin ja sitä kautta lipputulosten menettämiseen.

Tulevaisuuden näkymät

Sähköbussiliikenne kasvaa voimakkaasti

HSL:n tavoitteena on, että liikenteessä operoi jo 400 sähköbussia vuonna 2025. Sähköbussijärjestelmän laajentamiseen liittyy myös useita haasteita, mm. bussien saavuus, hinta/kustannusriski, akkujen kestävyys, kuntien kyky toteuttaa tarpeelliset inframuutokset. Sähköbussien laajentamisen osalta suurimmaksi riskiksi on osoittautunut latausasemien toteutus. Tarpeen toteutamisesta toteutukseen voi viedä useamman vuoden. HSL:n tulee jatkossa pyrkiä tuomaan tarpeita kunnille vähintään 2-3 vuotta ennen käyttöönottoa, jotta voidaan latausasemien valmistuksen aikatauluista.

Junaliikenteen kalusto- ja varikkoratkaisut edellyttävät investointeja

Lähijunaliikenteen kilpailutus ratkaistaan vuonna 2020 ja voittava operaattori aloittaa liikennöinnin vuonna 2021. HSL valmistautuu hankkimaan uusia junia liikenteeseensä 2020-luvulla. Hankintaa valmistellaan yhteistyössä Pääkaupunkiseudun Junakalusto Oy:n kanssa niin, että junat olisivat liikenteessä pian 2020-luvun puolenvälin jälkeen. Uutta kalustoa tarvitaan, koska junaliikenteen kysyntä kasvaa, ja esimerkiksi Espoon kaupunkirata ja Järvenpään mahdollinen HSL-jäsenyys vaativat uutta kalustoa. Lisäksi nykyiset liikenteessä olevat Flirt-junat ovat 2020-luvulla tulossa peruskorjausikään.

Jotta uusia junia voidaan hankkia, niille tarvitaan 2020-luvun puolenvälin jälkeen myös uusia varikoita. Junien säilyttämisen lisäksi varikoita tarvitaan junien huoltamiseen. Uudet varikot kaupunkiratojen kannalta optimaalisissa paikoissa tehostaisivat junaliikennettä jo nykytilanteessa, kun esimerkiksi siirtoajoja tarvittaisiin vähemmän. Uusien junien hankkimiseksi tarvitaan 2020-luvulla yksi uusi varikko, mutta 2030-luvun puolivälissä varikoita tarvitaan vielä yksi tai kaksi lisää.

Pääkaupunkiseudun Junakalusto Oy hankkii kaluston ja HSL maksaa kaluston käytöstä korvauksia Junakalustoyhtiölle. Vuonna 2019 kalustokorvauksia maksettiin Junakalustoyhtiölle yhteensä 30,9 milj. euroa. Kaluston uusimisen myötä myös HSL:n kustannukset kasvavat.

Tulevat suuret joukkoliikenneinfrahankeet kasvattavat infrakorvauksia

HSL maksaa joukkoliikenteen infrasta käyttökorvauksia infraan investoineille jäsenkunnille. Tilinpäätöksessä 2019 infrakorvauksia maksettiin yhteensä 150,7 milj. euroa. Infrakorvaukset säilyvät samalla tasolla, kunnes 2020-luvulla valmistuu uusia merkittäviä joukkoliikenteen infrahankeita, jotka aiheuttavat valmistuessaan paineita joko lisätä jäsenkuntien subventiota ja/tai korottaa matkalippujen hintoja. Tulevaisuudessa yhä useampi matka HSL-alueella tehdään tiheävuo-rovälisillä runkolinjoilla. 2020-luvulla avataan uusia runkobussiyhteyksiä ja silloin valmistuvat myös mm. Raide-Jokeri ja länsimetron jatke Kivenlahteen.

MaaS, digitalisaatio ja puolesta-asiointi muuttavat lipunmyyntiä

Liikennepalvelulain tavoitteena oli mm. helpottaa uusien innovaatioiden, digitalisaation ja automatisaation käyttöönottoa sekä liikenne palveluna -käsitteen (Mobility as a Service, MaaS) toteuttamista. Lain toiseen vaiheeseen sisältyi muun muassa puolesta-asiointi, jonka myötä asiakas voi luovuttaa kolmannelle osapuolelle oikeuden käyttää miinsä lipputuotteisiin tai palveluihin, jotka edellyttävät tunniste- ja käyttäjätietojen hyödyntämistä. Liikennepalvelulain toinen vaihe astui voimaan 1.7.2018 ja puolesta-asiointia koskeva säännös 1.1.2019.

HSL on valmistautunut liikennepalvelulain vaatimiin muutoksiin ja myyntirajapintaan on toteutettu kolmannelle osapuolelle mahdollisuus myydä HSL:n kerta- ja kausilippuja (Open MaaS). Kausilippujen myyntiin sisältyy vahvan tunnustautumisen vaatimus HSL:n jäsenkuntien maksaman kuntalaistensa liikkumista tukevan subvention vuoksi.

HSL:n mobiilipalvelujen kehittäminen on tärkeässä roolissa järjestelmäkehityksessä. HSL:n tavoitteena on, että asiakkailla on tarjolla entistä enemmän ajantasaista tietoa ennen matkaa ja matkan aikana sekä asiakkaiden toiveita vastaavia lipputuotteita. Uudenlaisia palveluita tulee tulevaisuudessa käyttöön yhteistyössä muiden liikkumisen palveluita tarjoavien toimijoiden kanssa, jolloin samaan palvelupakettiin voisi ostaa matkan ovelta ovelle vyöhykkeistä ja organisaatorajoista piittaamatta. HSL valmisteli myös MaaS-hengessä yhteistyötä HSL-Tallinna-Tartto joukkoliikenteen lippujen myymisestä HSL-sovelluksessa (eTicketing-hanke), mutta yhteistyö on keskeytetty Kilpailu- ja kuluttajavirastolle tehdyn valituksen johdosta.

Matkalippujen vyöhykeuudistusta seurataan aktiivisesti

Vyöhykeuudistuksen vaikutuksia seurataan aktiivisesti ja niistä raportoidaan HSL:n hallitukselle. Alustavan TTS2021-2023 valmistelun yhteydessä tehdään normaalia varhaisemmassa vaiheessa arviointi vyöhykeuudistuksen vaikutuksista rahoitukseen ja asiaa käsitellään hallituksessa huhtikuussa 2020.

HSL-alueen laajentuminen

Järvenpään kaupunginvaltuusto päätti lokakuussa 2019 liittyä HSL:n jäseneksi 1.1.2022 alkaen. Vihdin kanssa on laadittu jäsenyys selvittelyitä, joka voi johtaa tulevaisuudessa HSL-jäsenyyteen.

HSY Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä

Helsingin kaupungin
omistusosuus

57,6 %

"HSY:n tulos ennen tilinpäätössiirtoja oli 29,8 miljoonaa ylijäämäinen, joka oli 13,4 miljoonaa talousarviossa ennakoitua enemmän.

Kaupunkilähtöiset verkostoinvestoinnit ylittivät talousarvion 11,6 miljoonalla eurolla. Suurin syy ylitukseen oli vuonna 2019 kaavoituksen laajenemisesta johtuvien alueverkostohankkeiden toteutuminen ennakoitua laajempina ja lukuisampina erityisesti Espoossa ja Helsingissä (noin 9 milj. euroa arvioitua suuremmat)"

HSY:n tehtävänä on hoitaa jäsenkuntiansa jätelain mukainen jätehuolto ja siihen liittyvä toiminta, toimia vesihuoltolaissa tarkoitettuna vesihuoltolaitoksena, joka huolehtii vesihuollosta toiminta-alueellaan, huolehtia jäsenkuntiansa ilmansuojelun seuranta-, tutkimus- ja suunnittelu- sekä koulutus- ja valistustehtävistä sekä hoitaa jäsenkuntien sille antamat muut kuntayhtymän toimintaan liittyvät yhteiset tehtävät.

Avainlukuja (1 000 euroa)	2019	2018
HSY yhteensä	Toteuma	Toteuma
Toimintatuotot	379 772	368 736
Toimintakulut	-183 461	-172 321
Toimintakate	198 537	198 419
Tilikauden yli-/alijäämä	28 887	32 146
Toimintatuotot/toimintakulut (%)	209,5	214,0
Henkilöstökulut toimintatuotoista -%	12,0	11,7
Vuosikate/poistot (%)	129,2	133,3
Kassavarat	16 837	6 450
Investoinnit	256 079	177 565
Oma pääoma	707 998	679 111
Pitkäaikaiset velat	1 560 399	1 484 537
Taseen loppusumma	2 502 938	2 342 076

Hallitus

Puheenjohtaja: Nygård Mia

Varapuheenjohtaja: Stranius Leo

Jäsenet: Korpela Minna, Kotila Pirkko, Krabbe Johanna, Kuusela Minna, Kuusisto Kari, Louhelainen Kirsi, Niiranen Matti, Parviainen Tarmo, Pasanen Amanda, Portin Anders, Saarikangas Markku, Ty Vuorela Antti

Varajäsenet: Ahola Marja, Airaksinen Jussi, Annala Antti, Ihalainen Samu, Jungner-Nordgren Anna, Kantola Anna-Mari, Kerola Hannele, Knaapi Emilia, Lahti Timo, Miettinen Taisto, Ohela Mikko, Suihkonen Tuomas, Tuominen Aino, Weckman Markku

Toimitusjohtaja: Inkinen Raimo

HSY tuotti vuonna 2019 vesi- ja jätehuoltopalveluja yli miljoonalle pääkaupunkiseudun asukkaalle ja yrityksille. Talousvettä tuotettiin ja jätevettä puhdistettiin myös toiminta-alueen ulkopuolisille vesihuoltolaitoksille sekä hoidettiin jätehuoltopalvelut sopimusperusteisesti Kirkkonummen kunnalle. Seutu- ja ympäristötietoja tuotettiin pääkaupunkiseudulle ja osin laajemmalle, Helsingin seudun 14 kunnan alueelle tai Uudenmaan 18 kunnan alueelle. Tuotettu vesi oli hyvälaatuista. Se täytti talusvesiasetuksen mukaiset laatuvaatimukset ja -tavoitteet sekä HSY:n omat laatuvaatimukset. Vettä tuotettiin kahdella pintavesilaitoksella ja yhdellä pohjavesilaitoksella.

Vuonna 2019 käsiteltiin jätevettä kokonaisuudessaan 148,9 milj. m³, joka on 17,3 % korkeampi määrä kuin edellisenä vuonna. Suomenojalla vuosi oli mittaushistorian korkein jätevesimäärältään. HSY:n jätevedenpuhdistamot saavuttivat ympäristölupamääräysten mukaisen toimintatason ja runsasvetisestä vuodesta huolimatta fosforin ympäristölupamääräyksiä tiukemmat HSY:n omat tonnipoijaiset tavoitteet saavutettiin. Sen sijaan typen osalta biologinen prosessi kärsi kylmistä vuotovesistä ja keväällä esiintynyt Viikinmäen nitrifikaation häiriö laski tulostasoa sen verran, että sisäinen tonnipoijainen tavoite ylittyi noin 50 tonnilla. Viikinmäen jätevedenpuhdistamon tulos oli typenpoiston häiriöstä huolimatta vuonna 2019 OCP-indeksillä mitattuna erittäin hyvä. Suomenojan jätevedenpuhdistamon tulos oli niin ikään vuonna 2019

OCP-indeksillä mitattuna erittäin hyvä. Suomenojalla ja Viikinmäessä ei ollut vuoden aikana laitosohituksia. Jätevedenpuhdistuksen kuormitus mereen vuonna 2019 fosforin osalta oli 29,2 tonnia (tavoite 38 tonnia) ja typen osalta 1243 tonnia (tavoite 1200 tonnia).

Vuonna 2019 korjattiin äkillisiä vesijohtojen putkirikkoja 305 kpl ja viemäritukoksia avattiin 76 kpl. Kulutuskeskeytysaika oli 7,75 minuuttia/asukas. Vesijohtoverkoston vuotoja kasvattaa verkostojen saneerausvelka. Viemäritukoksia vähensi sekä kuluneena vuonna käyttöönotettu analyysipohjainen viemärihuuhteluiden kohdentaminen että edellisvuotta suurempi sademäärä, joka johti myös vuotovesien runsaampaan määrään viemäreissä. Vuoden aikana testattiin uusia vesijohto- ja viemäriverkostojen kuntotutkimusmenetelmiä. Vesijohtoverkoston vuotojen havainnoinnissa testattiin satelliitin hyödyntämistä ja viemäreiden kuntotutkimuksissa tutkimuspanokset kohdennettiin erityisesti dronen soveltuvuuden arviointiin tunneleissa, lisäksi viemäriverkostojen tutkimusmenetelmänä zoom-kameratutkimukset vakiintuivat käyttöön koko toiminta-alueella.

Kaupunkilähtöinen vesihuollon rakentaminen toteutui talousarviovarausta huomattavasti suurempana johtuen lähinnä Espoon ja Helsingin ennakoitua suuremmasta investointien määrästä; tähän vaikutti osaltaan myös Raide-Jokerin johtosiirtojen ja verkostosaneerausten käynnistyminen useassa eri kohteessa reitin varrella.

Vesihuoltolähtöisten verkostohankkeiden rakentaminen toteutui jonkin verran talousarviovarausta pienempänä. Vedenhankinnan ja -puhdistuksen investoinnit toteutuivat jokseenkin talousarviovarauksen suuruisina. Blominmäen jätevedenpuhdistamon rakentaminen eteni ennustettua nopeammin ja puhdistamon betonivaluista on valmiina noin 80 %.

Vuoden 2019 aikana tehtiin yhteensä noin 8,9 miljoonaa jäteasiatyhjennystä. Lähes vastaava määrä tyhjennyksiä tehtiin myös vuonna 2018. Suurimmat muutokset olivat kartonkipakkausten ja muovipakkausten tyhjennysmäärissä sekä kerätyn sekajätteen määrässä. Kartonkipakkausten tyhjennysmäärä kasvoi noin 11 % ja muovipakkausten noin 70 % verrattuna vuoteen 2018. Vastaavasti kartonkipakkausten määrä kasvoi noin 4 000 tn ja muovipakkausten noin 1 800 tn. Sekajätteen määrä väheni vuonna 2019 noin 9 400 tn verrattuna vuoteen 2018. Suurin selittävä syy sekajätteen vähentymiseen on muovi- ja kartonkipakkausten erilliskeräyksen lisääntyminen. Sekajätteen tyhjennysmäärät pysyivät lähes samalla tasolla verrattuna vuoteen 2018. Jättemäärien vähentyminen sekajätteessä tulee vähentämään sekajätteen astiatyhjennysmääriä tulevina vuosina.

Vuonna 2019 Ämmäsuolla vastaanotettiin noin 357 000 tonnia jätettä, joka on 17 % vähemmän kuin vuonna 2018. Kokonaisjättemäärä oli kuitenkin 18 % suurempi kuin talousarviota

tehdessä arvioitiin. Biojätteen määrä kasvoi edellisvuoteen verrattuna noin 11 %. Biojätteestä tuotettu biokaasumäärä (5,113 milj. kuutiotta) oli noin 21 % isompi kuin vuonna 2018, sähkötuotanto nousi 27,4 % 11 300 MWh:iin.

Hyödynnettävän rakennusjätteen määrä pieneni 31 % vuoteen 2018 verrattuna noin 60 600 tonniin. Vuosi 2018 oli poikkeuksellinen rakennusjätteen määrän suhteen ja palasimme hyödynnettävän rakennusjätteenmäärissä normaalille tasolle. Käsittelyyn vastaanotettujen pilaantuneiden maiden määrä laski yhteensä 53 % vuoteen 2018 verrattuna.

Sortti-asematoiminnassa Kivikon, Konalan, Jorvaksen, Ruskeasannan ja Ämmäsuon Sortti-asemilla kävi vuonna 2019 yhteensä noin 510 103 asiakasta. Asiakasmäärät nousivat 8 % edellisvuoteen verrattuna. Ruskeasannan ja Jorvaksen Sortti-asetat on otettu hyvin vastaan asiakkaiden keskuudessa.

Vuonna 2019 käynnistyi jätevoimalan tuhkan ja kuonan hyödyntämisen edistämisen jatkohanke, jossa selvitetään kuonan käsittelyä tehostavia menetelmiä, käsittelyn laadun seuranta ja lopputuotteiden jatkojalostusvaihtoehtoja. Lisäksi hankkeessa selvitetään vaaralliseksi jätteeksi luokitellun tuhkan käsittelyä uudentyypisillä teknologioilla, jotka mahdollistaisivat tuhkan käsittelyn tavanomaiseksi jätteeksi ja tuhkassa olevien arvoaineiden talteenoton ja hyödyntämisen. Tavoitteena on, että kaikki Ämmäsuolle toimitettu tuhka ja kuona voidaan tulevaisuudessa hyödyntää joko tuotteina tai infraräjähtämisessä.

Omistajaohjauksen tavoitteiden toteutuminen

Yhteiset tavoitteet kuntayhtymille

1. Tuottavuuden nousu vähintään 1,5 % / vuosi.

Tavoite ei toteutunut. Vuonna 2019 tuottavuustavoitteet eivät toteutuneet, mutta vuoden 2020 talousarvion ja ennusteen perusteella vuoden 2020 vesihuollon tuottavuustavoitteen arvioidaan toteutuvan. Jätehuollon osalta tuottavuuden arviointi on vielä vaikeaa, koska uuden jätelain toisen vaiheen sisältö ja sen vaikutukset talouteen ja käsiteltäviin jättemääriin eivät ole vielä tarkemmin tiedossa.

2. Tuottavuusmäärittely ja -laskennan oltava läpinäkyvä.

Tavoite toteutui. Tuottavuutta seurataan ja raportoidaan kolmella tuottavuusmittarilla, jotka ovat olleet käytössä jo useita vuosia: vesihuollon toimintakulut / jäsenkuntien asukasluku, jätehuollon toimintakulut / käsitelty jättemäärä, hallinnon ja tukitoimintojen toimintamenojen osuus koko HSY:n toimintakuluista. Jätehuollon tuottavuusmittari reagoi voimakkaasti jättemäärien muutoksiin.

3. Strategisten tavoitteiden seuranta tehostettava ja vaa-
dittavat korjaustoimet toteutettava riittävän ajoissa.

Tavoite toteutui. Strategisten tavoitteiden toteutumaa ja en-
nustetta seurataan ja raportoidaan HSY:n hallitukselle vuosi-
kolmanneksittain & hallitus päättää merkittävimmistä korjaus-
toimista.

Kokonaisinvestoinneista sekä merkittävien hankkeiden toteu-
tumisesta raportoitava jäsenkunnille vuosittain (2 kertaa /
vuosi)

Tavoite toteutui. Kokonaisinvestoinneista sekä merkittävien
hankkeiden toteutumisesta raportoidaan osavuosisikatsauk-
sissa hallitukselle. Toimitetaan jatkossa myös suoraan jäsen-
kaupungeille. Suurimman investointihankkeen, Blominmäen
jäteveden puhdistamon etenemisestä raportoidaan hallitusta
vuosineljänneksittäin ja tarvittaessa kuukausittain.

Vesihuollon osalta tavoitteena tulee olla tariffien reaalisten
hinnankorotusten välttäminen.

Tavoite toteutui. Vesihuollon tariffit: Suunniteltu ja toteutettu
hyvin maltillisia korotuksia. Vuonna 2018 kokonaiskorotus oli
1,5 %, vuosina 2019 ja 2020 kokonaiskorotukset olivat yhden
prosentin luokkaa eli reaalisesti hinnat eivät nousseet. Par-
haillaan on valmistelussa vesihuollon investointiohjelma ja sii-
hen liittyvä talousmallitarkastelu, jonka avulla pyritään maltil-
liseen ja pitkäjänteiseen taksapolitiikkaan. Käsillä oleva poik-
keuksellisen suuri investointitarve edellyttää myös reaalikoro-
tuksia vesihuollon taksoihin velkaantumisen hillitsemiseksi.

Peruspääomalle maksetaan korvausta vuosina 2019–2021.

Tavoite toteutui. HSY:n yhtymäkokous päättää peruspää-
oman korosta toukokuussa 2020. Peruspääoman korko on
HSY:lle merkittävä uusi menoerä (7,6 milj. euroa) ja se voi-
daan joutua rahoittamaan ylimääräisellä taksakorotuksella.

Tehostetaan toimenpiteitä vesijohtoverkoston hävikin pienen-
tämiseksi.

Tavoite toteutui. Tämä on HSY:n strateginen tavoite, johon on
HSY:n tiekartoissa suunniteltu toimenpiteitä. Talvella päivitet-
tävissä 10 vuoden investointiohjelmassa varaudutaan nosta-
maan vesijohtoverkoston saneerausinvestointeja. Saneer-
austen kohdentamista pyritään parantamaan uusilla teknolo-
gioilla ja saneerausinvestointien vaikuttavuuden arviointime-
netelmiä ollaan kehittämässä.

Jätelain uudistuksen vaikutusten arviointi (jätteiden lajittelun
tehostaminen ja sen vaikutukset taksoitukseen).

Tavoite toteutui. Uuden jätelain vaihe (kuntavastuun rajaami-
nen): siirtymäajan jälkeen 2021 poistuu n. 3 milj. euron asia-
kaslaskutus. Toisen vaiheen (ns. TSV-asiakkaat) vaikutusten
arviointi jätehuollon toimintaan ja talouteen on menossa. Tar-
kemmin lain vaikutukset voidaan arvioida, kun uuden jätelain
sisältö on tiedossa. TSV-asiakkaiden tuoma kokonaislasku-
tus on 14 milj. luokkaa, josta lakimuutoksen jälkeen voi pois-
tua merkittävä osa (hyödynnettävän rakennusjätteen ja pi-
laantuneiden maa-ainesten käsittelyä).

Tehostetun jätteiden lajittelun vaikutukset: Ohjaavalla taksalla
kannustetaan jätteiden lajittelun tehostamiseen. Ohjaavalla
taksarakenteella korotetaan sekajäteasian tyhjennyshintaa ja
vastaavasti huojennetaan kierrätettävien jättejakeiden as-
tiahintoja. Taksarakenne on muodostettu niin, että HSY:n ko-
konaistuotto ja asiakkaan kokonaisuusmaksut säilyvät entisellä
tasolla, vaikka eri jätelajien taksat muuttuvatkin.

Tuloskehitys ja investoinnit

HSY:n toimintatuotot tilikaudella 2019 olivat 379,8 miljoonaa
euroa, josta 272,6 miljoonaa oli vesihuollon ja 97,0 miljoonaa
jätehuollon myyntituottoja. Seutu- ja ympäristötiedon tulosalu-
een sekä ilmastoinfon toiminnan kulujen kattamiseksi jäsen-
kunnilta perityt kuntaosuudet olivat 4,1 miljoonaa. Muita tuot-
toja kertyi 6,1 miljoonaa euroa.

Vesihuollon käyttö- ja perusmaksut ylittivät talousarvion 6,5
miljoonalla eurolla, mikä johtui arviota suuremmasta volyy-
mista. Asuinrakentaminen jatkui edelleen erittäin vilkkaana ja
liittymismaksuja kertyi 2,6 milj.eur talousarviota enemmän,
jääden vähän alle edellisen vuoden. Jäsenkuntien maksamaa
yleisten alueiden hulevesikorvausta laskutettiin ensimmäistä
kertaa 2,4 milj.eur. Tämä oli huomioitu talousarviossa, sekä
jäteveden käyttömaksun hinnoittelussa vuodelle 2019.

Jätehuollon toimintatuottoja kertyi vuonna 2019 yhteensä
99,9 miljoonaa euroa, joka oli 3,5 miljoonaa euroa enemmän
talousarvioon verrattuna. Kiinteistöjen jätteenkuljetuspalvelui-
den tulot olivat 77,6 miljoonaa euroa ja ylittivät talousarvion
noin 1,4 miljoonaa eurolla. Toimintatuotot kasvoivat myös jät-
teenkäsittelypalveluiden osalta, jossa arvioitua suuremmat
toimintavolyymit lisäsivät tuloja noin 0,8 miljoonaa eu-
roa. Kuonan käsittelystä, lajiteltavista jätteistä sekä kiviaines-
pitoisista jätteistä ja louheen myynnistä tuli arvioitua enem-
män tuloja. Sortti-asetoiminoista saatiin niin ikään asia-
kasmäärän kasvusta johtuen noin 0,5 miljoonaa euroa enem-
män tuottoja kuin talousarviossa.

Seutu- ja ympäristötiedossa hanketukirahoitusta saatiin 0,1
miljoonaa yli talousarvion johtuen muun muassa myönteis-
estä rahoituspäätöksestä uudelle Healthy Outdoor Premises
for Everyone HOPE –hankkeelle.

Vesihuollon toimintakulut olivat 102,7 miljoonaa euroa, mikä ylitti talousarvion 2,8 miljoonalla eurolla. Suurin yksittäinen poikkeama oli ympäristövaraus Finnoon pilaantuneiden maiden kunnostustyöstä yhteensä 5,0 miljoonaa euroa. Henkilöstökulut nousivat alkuvuonna tulleesta yleiskorotuksesta, mutta olivat alle talousarvion tason. Verkko-osaston kuluja nosti rakentamisen hintataso, joka nousi yleistä kustannustasoa enemmän. Energiakulut nousivat yli 10% edellisestä vuodesta, mutta olivat talousarvion tasolla. Viikniemän sähkön omavaraisuus oli edelleen korkealla tasolla. Vahingonkorvauskulut ylittivät talousarvion lähes miljoonalla, joista suurin tapahtuma oli Harjutorin putkivuoto 1,4 miljoonaa euroa kustannuksena. Vakuutusyhtiön korvauspäätös ei ole vielä valmis.

Jätehuollon toimintakulut olivat yhteensä noin 78,8 milj. euroa, joka on noin 1 milj. euroa vähemmän kuin talousarviossa. Toimintavolyymin kasvusta huolimatta kustannukset eivät ylittyneet johtuen mm. palvelujen ostoista saatujen säästöjen ansiosta. Kuljetuspalveluiden menot olivat noin 1,5 milj. euroa arvioitua pienemmät.

Yhteensä rahoitustuotot ja -kulut olivat 66,8 miljoonaa euroa, josta rahoitustuottoja oli 1,4 miljoonaa ja rahoituskuluja 68,2 miljoonaa euroa. Rahoitustuottoihin sisältyy 1,1 miljoonan euron osinkotulot HSY:n tytäryhtiö Uudenmaan Voima Oy:ltä. Rahoituskuluista suurin osa 62,8 miljoonaa euroa oli jäsenkunnille perustamislainoista maksettuja korkoja, loput ulkopuolisen lainarahoituksen korkokuluja.

Tulos ennen tilinpäätössiirtoja oli 29,8 miljoonaa ylijäämäinen, joka oli 13,4 miljoonaa talousarviossa ennakoitua enemmän. Poistoeron vähennyksen (0,6 milj.) sekä vesihuollon tulokseen maksaman tuloveron (-1,5 milj. euroa) jälkeen tilikauden tulos jäi 28,9 miljoonaa ylijäämäiseksi talousarviota merkittävästi suurempina toteutuneiden toimintatuottojen johdosta.

Kaupunkilähtöiset verkostoinvestoinnit ylittivät talousarvion 11,6 milj. eurolla. Suurin syy ylitykseen oli v. 2019 kaavoituksen laajenemisesta johtuvien alueverkostohankkeiden toteutuminen ennakoitua laajempina ja lukuisampina erityisesti Espoossa ja Helsingissä (noin 9 milj. euroa arvioitua suuremmat).

Vedenhankinnan ja -puhdistuksen investoinnit toteutuivat likimain talousarvion suuruisina, kun taas vedenjakelun ja viemäröinnin (vesihuoltolähtöiset verkostohankkeet) talousarviosta jäi käyttämättä noin 8,4 milj. euroa. Em. summasta viemäröinnin uudisinvestoinnit toteutuivat noin 5 milj. euroa budjetoitua pienempinä; syynä tähän on eräiden suurehkojen viemäröintihankkeiden aloituksen viivästyminen.

Jätehuollon investoinnit alittivat talousarvion 2,3 miljoonalla

Aluepalvelulähtöiset investoinnit alittivat talousarviossa arvioidut kustannukset noin 0,2 milj. eurolla. Kivikon jätepalvelukeskuksessa toteutettiin edellisvuoden tapaan talousarviovuonna aiemmin suunniteltua enemmän perusparannustöitä n. 0,2 milj. eurolla, mutta toisaalta Mini-Sorttien hankintaan varatut 0,4 milj. euron investoinnit eivät käynnistyneet suunnitellusti.

Käsittelypalvelulähtöiset investoinnit toteutuivat hyvin pitkälti talousarvion mukaisesti. Ympäristövaikutusten hallintaan liittyvistä kustannuksista syntyi talousarviovuonna kaatopaikkojen viimeistelyrakentamisen kustannuksia n. 0,4 milj. euroa suunniteltua enemmän, mutta toisaalta alueiden ja toimintojen kehittämisen investoinnit ovat kokonaisuutena toteutuneet vastaavasti arvioitua pienempinä.

Muut investoinnit alittivat talousarvion n. 2,0 milj. euroa. Maanhankintaan varatut määrärahat 2,0 milj. euroa alittuivat n. 1,3 milj. euroa, sillä Ämmässuolle varatut laajemmat maanhankintasuunnitelmat eivät edistyneet talousarviovuonna suunnitellusti. Lisäksi muut investoinnit alittuivat lähinnä jätehuollon operatiivisten ICT-hankintojen osalta n. 0,5 milj. eurolla. Muilta osin nämä investoinnit toteutuivat jokseenkin talousarvion mukaisesti.

Kokonaisuutena jätehuollon investoinnit alittivat talousarvion n. 2,3 milj. eurolla. Hyvin pitkälti tämä selittyy vapaaehtoisten maanhankintojen ajankohtien toteutumisen vaikeasta arvioinnista toiminta- ja taloussuunnitelmaa laadittaessa.

Ympäristöasioiden hallinta

Ympäristövastuuta toteutetaan kokonaisvaltaisesti HSY:n toiminnassa ja eri prosesseissa. HSY:ssä on usealla eri osa-alueella asetettu ympäristölupasäädöksiä tiukempia tavoitteita, joita seurataan ja joiden mukaisesti toimintaa kehitetään jatkuvan parantamisen periaatteen mukaisesti.

HSY:n ympäristöryhmän vastuulla on varmistaa, että HSY:n toiminnan ympäristönäkökohdat on tunnistettu ja merkittävimmät ympäristövaikutukset on määritelty. Ympäristöohjelma on osa toiminta- ja taloussuunnitelmaa.

HSY on osallistunut Itämerihaasteeseen vuodesta 2012 alkaen. Vuonna 2019 laadittiin uusi toimenpideohjelma vuosille 2019-2020. Toimenpideohjelma koostuu vesistökuormituksen vaikuttavista toimista jätevedenpuhdistuksessa ja viemäriverkossa. Hankekokonaisuuksia ovat:

- investointien hallinta,
- hule- ja ylivuotovesien hallinta,
- hajakuormituksen vähentäminen,
- tutkimus,
- tietoisuuden lisääminen ja
- kansainvälinen yhteistyö
- vaelluskalojen vaellusteiden poistaminen

Ohjelman toimenpiteet ovat toteutuneet pääosin suunnitellusti.

Toiminnan riskit ja tulevaisuuden näkymät

HSY:n kokonaisvaltaisessa riskiarvioinnissa operatiiviset riskit muodostavat lukumääräisesti suurimman riskiluokan.

Suurimpiin operatiivisiin riskeihin kuuluu merkittävä alueellinen vedenjakeluhäiriö. Riskienhallintatoimiin sisältyvät vedenjakelun ohjausjärjestelmän täysimääräinen käyttöönotto ja investointiohjelman mukainen toimintavarmuutta lisäävien laiteasemien ja rinnakkaisten vedenjakeluyhteyksien rakentaminen. Vesihuoltoverkoston teknisen elinkaarenhallinnan ja verkostoihin liittyvän varautumisen kehittäminen ovat tärkeitä riskienhallintatoimia, joihin sisältyvät verkoston suunnitelmallinen ylläpito suorituskyvyn arviointineen, ohjelmistotekniset ratkaisut, ennakoivan häiriönhallinnan kehittäminen ja henkilöstön kouluttaminen.

tunnistettuja suurimpia vahinkoriskejä ovat runkovesijohdon rikkoontumisen tai viemäröinnin aiheuttama merkittävä henkilö- tai omaisuusvahinko kolmannelle osapuolelle, vakava tulipalo vesi- tai jätehuollon tuotantolaitoksella, pinta- ja pohjaveden/ maaperän pilaantuminen sekä HSY:n työturvallisuusriskit.

Jätehuollossa on tunnistettu riskiksi jätelainsäädännön muutokset ja niiden vaikutukset suoritevolyyymiin sekä toiminnan tulorahoitukseen ja talouden vakauteen. Suoritemääriä pyritään mahdollisuuksien mukaan ennakoimaan mm. toimintaja taloussuunnitelman valmistelun sekä jatkuvan seurannan yhteydessä. Jätehuolto varautuu TSV-palvelun (TSV tarkoittaa kunnan toissijaista jätehuoltopalvelua) volyymin vähentymiseen tulevina vuosina laatimalla TSV-sopimukset kolmen vuoden määräajaksi suurimpien asiakkaiden kanssa.

Vuonna 2020 alkaa maa- ja metsätalousministeriön kolmivuotinen hanke "Kansallinen vesihuoltouudistus". Hanke on jatkoa vuonna 2018 ja vuonna 2019 ilmestyneille selvityksille ja hanke tulee tarkastelemaan sekä vesihuoltolain uudistamistarpeita että laajemminkin koko vesihuoltoalan kehittämistarpeita. Tavoitteena on varmistaa suomalaisen vesihuollon korkea taso myös tulevaisuudessa. HSY:n asiantuntijoita tulee olemaan mukana tässä hankkeessa.

HSY:n vesihuollon kehittämisen painopistealueita lähitulevaisuudessa ovat mm. panostukset tietotekniseen ja fyysiseen turvallisuuteen, tutkimukseen ja kehitykseen (mm. Etäluenta siirtyminen ja sen hyödyntäminen verkostojen hallinnassa, RAVITA-projekti) sekä työtapojen muutokseen (mm. digitalisaatio). Talouteen vaikuttavia tekijöitä ovat myös kemikaalikustannusten normaalia nopeampi kohoaminen (mm. rautapohjaiset saostuskemikaalit, polymeerit) sekä energiakustannusten nousu. Kemikaalien saatavuudessa on todennäköisesti tulevaisuudessa nykyistä enemmän saatavuushäiriöitä, joihin varautumiseen täytyy panostaa. Jossain tapauksissa tämä tarkoittaa oman varastokapasiteetin kasvattamista.

Tärkein investointi lähivuosina on edelleen Blominmäen uuden jätevedenpuhdistamon rakentaminen. Vedenpuhdistuksen tärkein investointi kohdistuu Pitkälän vedenpuhdistuslaitoksen kehittämiseen. Tulevina vuosina yhä enemmän rahallista resurssia tulee kohdistumaan vesihuollon verkostojen korjausvelan hallintaan. Jäsenkaupunkien suuret infra-hankkeet (mm. allianssihanke Raide-Jokeri, Kruunusillat ja Kalasatama) lisäävät johtosiirtojen ja verkostosaneerausten kustannuksia.

Jätelain 1.1.2020 voimaan tulevassa muutoksessa täsmennettiin kunnan toissijaista jätehuoltopalvelua (TSV) koskevaa sääntelyä. Muutoksen seurauksena jätteen haltijan tulee jätteiden ja sivuvirtojen tietoalustassa (ns. Materiaalitori) läpikäytävän menettelyn avulla osoittaa, ettei yksityistä palvelutarjontaa ole kohtuullisesti saatavilla ja että edellytykset kunnan toissijaisen jätehuoltovelvollisuuden nojalla antamalle palvelulle ovat näin ollen olemassa.

EU:n jättesäädöspaketti (kuuden jätteenalan direktiivin muutokset) on tullut voimaan 4.7.2018. Muuttuneet säännökset on pantava täytäntöön kansallisessa lainsäädännössä 5.7.2020 mennessä. Säädökset sisältävät useita merkittäviä muutoksia, kuten uudet kierrätystavoitteet sekä säännökset pakkausjätteiden tuottajien kustannusvastuusta.

Vuodenvaihteessa 2019-2020 keskeneräisen jätelainsäädännön valmistelutyön johdosta lopullisia säädösmuutoksia ei ole vielä tiedossa eikä tulevien muutosten vaikutuksia HSY:n talouteen ja toimintaan ole mahdollista tarkasti arvioida. HSY:n uudet, pääsääntöisesti ehdotettujen säännösten mukaiset

erilliskeräysveloitteet astuvat voimaan 1.1.2021. Muovipakkausten vapaaehtoinen erilliskeräys on kasvanut voimakkaasti vuodesta 2018 alkaen ja todennäköisesti lähes kaikki erilliskeräysveloitteiden piiriin tulevista asiakkaista ovat vuoden 2020 loppuun mennessä liittyneet jo keräykseen. Muovipakkausten erilliskeräyksen laajentuminen pienentää jonkin verran toimintatuottoja, mutta toisaalta muiden pakkausjätelajien suoritemäärät kasvavat. Erilliskeräyksen laajentamisen vaikutukset HSY:n talouteen jäävät kokonaisuutena pieniksi. Ehdotuksen vaikutuksia HSY:n talouteen tarkennetaan siinä vaiheessa, kun muutettavien säännösten lopullinen sisältö on tiedossa.

Vuonna 2020 solmitaan Helsingin seudulla uusi maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimus, jonka seurantaprosessin organisoiminen toteutuu vuoden 2020 kuluessa päävastuun ollessa HSY:llä. Maankäyttö- ja rakennuslain uudistustyö on käynnissä. Maankäytön suunnittelujärjestelmän muutos asemakaavoituksen osalta vaikuttaisi Seudullisen perusrekisterin toimintaympäristöön merkittävästi. Marinin hallitusohjelmaan kirjattu valtakunnallinen maankäyttöä ja rakentamista koskeva digitaalinen rekisteri vaikuttaa valmistuessaan merkittävästi tietotuotannon käytäntöihin. Ympäristöministeriö käynnistää rekisterin tuottamiseen tähtäävän ohjelman vuoden 2020 alussa.

Valtioneuvosto julkaisi ensimmäisen ilmastolain mukaisen ilmastovuosikertomuksen, jossa muistutetaan, että päästövähennyksiä tullaan tarvitsemaan kaikilla sektoreilla. Myös ilmastomuutokseen sopeutumista tulee vahvistaa ilmatoristien vähentämiseksi. Kaupungit ja toiminnallinen kaupunki-seutu ovat avainasemassa ilmastotyössä. Hillinnän, sopeutumisen ja kiertotalouden teemoissa HSY:n vahva kehitystoiminta vastaa yhteiskunnan transformaation tarpeeseen.

Katupölyn, liikenteen ja puunpolton päästöt heikentävät kaupunki-ilmaa jatkossakin. Kansallinen ilmansuojeluohjelma 2030:n toimenpiteiden toteutus käynnistyy ja tukee ilmanlaadun parantamista myös pääkaupunkiseudulla. EU:n ilmanlaadudirektiivien arviointi on meneillään, mikä voi tuoda muutoksia ilmansaasteiden säätelyyn ja tuoda lisätukea terveellisen ja turvallisen elinympäristön suunnitteluun. Päivittäistä ilmanlaatuviestintää asukkaille vahvistetaan, kun ilmanlaatukarttaa kehitetään HSY:n uusille verkkosivuille.

Toimialakohtaiset avainluvut

Avainlukuja (1 000 euroa)	2019 Toteuma	2018 Toteuma
Vesihuolto		
Toimintatuotot	275 901	263 040
Toimintakulut	-102 675	-97 892
Toimintakate	175 452	167 152
Tilikauden yli-/alijäämä	22 997	17 738
Toimintatuotot/toimintakulut (%)	268,7	268,7
Henkilöstökulut toimintatuotoista -%	9,1	9,1
Vuosikate/poistot (%)	128,6	123,1

Avainlukuja (1 000 euroa)	2019 Toteuma	2018 Toteuma
Jätehuolto		
Toimintatuotot	99 892	103 228
Toimintakulut	-78 829	-73 175
Toimintakate	21 064	30 053
Tilikauden yli-/alijäämä	5 906	14 998
Toimintatuotot/toimintakulut (%)	126,7	141,1
Henkilöstökulut toimintatuotoista -%	7,6	6,9
Vuosikate/poistot (%)	124,9	200,2

Avainlukuja (1 000 euroa)	2019 Toteuma	2018 Toteuma
Seutu- ja ympäristötieto		
Toimintatuotot	5 026	4 662
Toimintakulut	-4 818	-4 598
Toimintakate	206	64
Tilikauden yli-/alijäämä	-36	-181
Toimintatuotot/toimintakulut (%)	104,3	101,4
Henkilöstökulut toimintatuotoista -%	48,8	47,2
Vuosikate/poistot (%)	85,4	26,2

"Metropolian liikevaihto oli yhteensä 98,3 miljoonaa euroa. Se kasvoi edellisestä vuodesta 2,2 %. Perusrahoitus kasvoi 2,8 miljoonaa euroa ja muu ulkopuolinen tulo pieneni -0,7 miljoonaa euroa. Metropolian tilikauden tulos oli 1,71 miljoonaa euroa voitollinen (edellinen vuosi tappiollinen 0,058 miljoonaa). Tilikauden voitto kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna 1,8 miljoonaa euroa"

Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy:n toimialana on ylläpitää ammattikorkeakoulua ja harjoittaa ammattikorkeakoulun koulutusaloihin liittyvää koulutus- ja muita toimintaa.

Avainlukuja (1 000 euroa)	2019 Toteuma	2018 Toteuma
Toimintatuotot	98 285	96 183
Toimintakulut	-90 383	-88 769
Toimintakate	7 902	7 414
Tilikauden yli-/alijäämä	1 707	-58
Toimintatuotot/toimintakulut (%)	108,7	108,4
Henkilöstökulut toimintatuotoista -%	62,3	64,5
Vuosikate/poistot (%)	122,8	133,2
Kassavarat	3 207	3 704
Investoinnit	9 136	10 429
Oma pääoma	43 584	39 886
Pitkäaikaiset velat	528	1 269
Taseen loppusumma	68 338	58 442

Hallitus

Puheenjohtaja: Kuitunen Henri

Jäsenet: Ekman Kalevi, Hämäläinen Kirsti, Kalske Katri,

Markula Valtteri, Pohjolainen Liisa, Rinta-Aho Harri, Saxholm Tuula

Toimitusjohtaja: Konkola Riitta

Toiminta ja merkittävimmät tapahtumat

Metropolia Ammattikorkeakoulun strategian keskeiset toiminnan osa-alueet, joissa on onnistuttava vaikuttajakorkeakoulupäämäärän saavuttamiseksi ovat: kyvykäs ja motivoitunut henkilöstö, innovaatiokeskittymät ja kestävä talous.

Kyvykäs ja motivoitunut henkilöstö

Vuonna 2019 panostettiin erityisesti kolmeen henkilöstöjohtamisen teemaan: henkilöstön muutosvalmiuksien kehittämiseen, esimiestyöhön ja työyhteisöjen tukeen. Johdon, päälliköiden ja lähiesimiesten Metropolia Akatemian lisäksi toteutettiin koko korkeakoulu yhteisölle suunnattuja KampusAkatemioita.

Innovaatiokeskittymien vakiinnuttaminen

Opetussuunnitelmien uudistaminen käynnistettiin tavoitteena mahdollistaa ilmiölähtöinen oppiminen innovaatiokeskittymissä sekä opintojen liittäminen TKI-hankkeisiin. Osaamista-voitteet laaditaan ilmiöperustaisesti sekä työ- ja elinkeinoelämän tarpeista käsin. Samalla pyritään vahvistamaan systemistä ajattelukykyä.

Helsinki XR Center (HXRC) käynnisti toimintansa uusissa tiloissa Arabian kampuksella. Avajaisia vietettiin 5.9.2019. Keskus yhdistää uudella tavalla designin ja teknologian sekä

toimii tutkimus-, startup- ja yritys yhteistyön keskiössä. Toiminta on lähtenyt hyvin käyntiin useiden XR-hankkeiden ja -tiimien vauhdittamana. XR Centeristä on hyvää vauhtia kehitymässä Suomen suurin XR-alan HUB.

Toukokuussa 2019 juhlistettiin Urban Farm Labin avajaisia Myyrmäen kampuksella. Kyseessä on urbaanin ruokatuotannon ekosysteemi, jossa luodaan yhteistyössä opiskelijoiden, yritysten, kolmannen sektorin toimijoiden ja asukkaiden kanssa kiertotalousratkaisuja tulevaisuuden viljelyteknologian avulla. Urban Farm Lab tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuden ilmiölähtöiseen oppimiseen ja ratkaisujen kehittämiseen yhdessä kumppaneiden kanssa.

Strategisen yhteistyön tiivistämistä jatkettiin Helsingin kaupungin elinkeino-osaston ja innovaatorahaston, Vantaan kaupungin elinkeino-osaston sekä Uudenmaan liiton kanssa. Ilmiölähtöisten innovaatiokeskittymien teemat tukevat Uudenmaan Älykkään erikoistumisen strategiaa ja vahvistavat siten Uudenmaan tutkimus- ja innovaatiotyön vaikuttavuutta myös kansainvälisesti.

Helsingin kaupungin panostus Helsinki XR Centerin käynnistymiselle oli merkittävä, kuten myös Vantaan kaupungin tuki Myyrmäen kampuksen Urban Farm Labille. Lisäksi on aktiivisesti osallistuttu Health Capital Helsingin, Forum Viriumin ja Green Net Finlandin ohjausryhmä- ja hankeyhteistyöhön.

Tutkintotavoitteinen oppiminen

Metropolia Ammattikorkeakoulu ja Jyväskylän Ammattikorkeakoulu toimivat yhdessä kuntoutusalan osaamiskeskittymänä alan koulutuksen toiminta-alueilla ja TKI-toiminnan valtakunnallisen yhteistyön kehittämiseksi. Toisella kolmanneksella on valmisteltu kuntoutusalan uudistuvia opetussuunnitelmia.

Metropolia, Haaga-Helia ja Laurea (3AMK) kehittävät korkeakoulujen välistä opiskelijaliikkuvuutta sekä uusia osaamispolkuja, jotka vahvistavat metropolialueen osaamista. Yhteisiä opintopolkuja toteutettiin kolme keväällä ja tarjotaan yhdeksän syksyllä 2019. Syksyllä panostetaan näiden osallistujamäärien kasvattamiseen.

Metropolia laatii kansainvälisen toimenpideohjelman strategiansa sekä opetus- ja kulttuuriministeriön korkeakoulutuksen ja tutkimuksen kansainvälisyyden edistämisen linjausten mukaisesti.

Kampukset

Metropolian toiminta keskitetään neljälle kampukselle vuosina 2017-2021: Arabiaan ja Myllypuroon Helsingissä, Myyrmäkeen Vantaalla ja Karamalmille Espoossa.

Arabian kampuksen toisen vaiheen (musiikin tilat) rakennustyöt jatkuivat maarakennus- ja louhintatöillä. Arabian kolmannen vaiheen tilojen (XR Center, elokuva ja esitystekniikka) suunnitelmat valmistuivat rakennuslupavaiheeseen.

Myllypuron kampuksen toisen vaiheen rakennustyöt etenivät ja ovat viimeistelyä vaille valmiit. Käyttäjien ensimmäiset laiteasennukset alkoivat.

Leppävaaran kampuksen toiminta päättyi ja Karamalmille sijoittuvien väistötilojen muutostöiden suunnitelmat valmistuivat rakennusurakan kilpailutusta varten.

Tuloskehitys ja investoinnit

Metropolian liikevaihto oli yhteensä 98,3 miljoonaa euroa. Se kasvoi edellisestä vuodesta 2,2%. Perusrahoitus kasvoi 2,8 miljoonaa euroa ja muu ulkopuolinen tulo pieneni -0,7 miljoonaa euroa.

Toimintakulut (sis. poistot) olivat yhteensä 97,4 miljoonaa euroa ja ne kasvoivat edellisestä vuodesta 3,1 %. Henkilöstökulut 61,2 miljoonaa euroa laskivat edellisestä vuodesta 1,4%. Henkilöstökulut olivat 62,3 % liikevaihdosta (edellinen vuosi 64,5 % liikevaihdosta).

Poistot 7,0 miljoonaa euroa nousivat edellisestä vuodesta 23,2 %.

Metropolian tilikauden tulos oli 1,71 miljoonaa euroa voitollinen (edellinen vuosi tappiollinen 0,058 miljoonaa). Tilikauden voitto kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna 1,8 miljoonaa euroa.

Kassan riittävyys oli 83 päivää (edellinen vuosi 133 päivää) ja maksuvalmius hyvä. Kassaa pienensivät erityisesti sijoitusten

eriyttäminen likvideistä varoista pysyvien vastaavien sijoitusomaisuuteen sekä loppuvuoden aikana tehdyt kampusinvestoinnit. Omavaraisuusaste oli 71,2 % (edellinen vuosi 76,2 %) ja vakavaraisuus säilyi hyvänä. Vuoden lopussa Metropolian taloudellinen tilanne oli kokonaisuutena hyvä.

Toimintavuoden investoinnit olivat yhteensä 9,8 milj. euroa. Investoinnit jäivät 9,4 milj. euroa alle budjetoidun. Investoinnit hyväksyttiin vuoden aikana taloudellisen tilanteen sen salissa. Investoinnit rahoitettiin tulorahoituksella.

Ympäristöasioiden hallinta

Ympäristönäkökulma on otettu huomioon osana kampusten suunnittelu- ja rakennusprojekteja yhteistyössä kiinteistöjen omistajien kanssa. Uudisrakennusten energiatodistukset ovat B-energialuokassa, jonka saavat rakennukset, joissa on hyvin matala energian tarve. Myllypuron kampukselle on rakennettu edellytykset kestävä kehityksen mukaiselle älykampukselle. Myllypuron ja Myyrmäen kampuksille on tuotu myös sähköauton latauspisteet.

Ympäristöasioihin panostetaan arjessa mm. pyrkimällä ja kannustamalla mahdollisen pieneen jätemäärään. Jätehuoltosuunnitelma ulotetaan kaikille kampuksille tavoitteena yhteistä jätteiden kierrätys Metropoliaa.

Vuonna 2019 järjestettiin kaikille avoin kiertotalouden (15 op) valinnainen opintokokonaisuus, jonka opintojaksoja suoritti n. 30 opiskelijaa. Ympäristö- ja yhteiskuntavastuun aiheita sisällytettiin myös muiden opintojaksojen sisältöihin. Lisäksi vuonna 2019 on kehitetty opetusaineistoja ja pedagogisia ratkaisuja kiertotalouteen.

Metropolian innovaatiokeskitymissä ratkotaan kestävä kehityksen haasteita. Esimerkiksi Puhtaat ja kestävät ratkaisut - innovaatiokeskitymän puitteissa etsitään ratkaisuja kestävyyskriisiin yhdessä yritysten, julkisten tahojen ja kansalaissektorin toimijoiden kanssa.

Metropolia on mukana Helsingin yliopiston koordinoimassa Climate University -yhteistyössä, joka tähtää monialaiseen digitaaliseen oppimiseen kestävyysaasteissa.

Metropolia nosti kestävä kehityksen strategiansa 2021-2030 keskiöön.

Toiminnan riskit ja tulevaisuuden näkymät

Ammattikorkeakoulujen perusrahoituksen voimakkaat muutokset muodostavat suurimman toiminnallisen ja taloudellisen riskin Metropolian toiminnalle. Vuonna 2021 voimaan astuvan uusimman muutoksen on kuitenkin arvioitu olevan Metropolialle taloudellisilta vaikutuksiltaan positiivinen. Metropolian tulee lisätä organisaationsa joustavuutta ja dynaamisuutta, jotta reagointinopeus muutoksiin on jatkossa nopeampaa.

Liikevaihdon kasvattaminen ja kannattavuuden parantaminen TKI- ja liiketoiminnan kautta sisältää riskejä. Tästä syystä Metropolian täytyy kehittää erityisesti projektien hallintaa sekä sisäistä laskentaa riskien minimoimiseksi. Koulutusvientiin liittyä erityispiirteinä lisäksi maariskit ja projektien ajallinen venyminen.

Metropolia on sitoutunut ulkopuolisten toimijoiden kanssa pitkäaikaisiin vuokrasopimuksiin, jotka aiheuttavat riskitekijöitä tulopohjan ja toiminnan muutostilanteissa. Metropolian toiminnan keskittäminen neljälle kampukselle on toiminnallisesti ja taloudellisesti myönteinen ratkaisu ja pitkällä aikavälillä riskejä vähentävä tekijä. Muutosprosessin aikana syntyy kuitenkin päällekkäisiä kustannuksia, joilta ei voi täysin välttyä. Kampusten valmistumisaikatauluihin voi myös kohdistua viivästymisriski.

Yhtiön riskienhallinta huomioidaan strategisten tavoitteiden asetannassa, niiden perusteella tehdyissä toimenpideohjelmassa sekä Metropolian eri osa-alueiden budjeteissa.

Riskienhallinnan keskeisinä tekijöinä ovat lisäksi kassavarojen hajauttaminen, varovainen ja vastuullinen sijoittaminen sekä vastuu- ja vahinkovakuutukset.

Keskeisiä strategisia teemoja olivat jatkuva oppiminen (tutkintotavoitteinen oppiminen ja muut oppimISRatkaisut), avoin TKI-toiminta, toimintakulttuurin uudistaminen sekä digitalisaatio.

Vuonna 2019 työstettiin strategiaa vuosille 2021-2030. Tulevaisuuden strategiaa valintoja pohdittiin yhdessä henkilöstön, opiskelijoiden ja sidosryhmien kanssa. Strategian teemoihin liittyvät työpajat kokosivat yhteen asiantuntijoita Metropolian eri yksiköistä.

Metropolian tulevaa kehitystä ohjaa keskeisesti OKM:n Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen vision 2030 tavoitteet sekä uuden rahoitusmallin muutokset. Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiossa 2030 on muun muassa asetettu tavoitteeksi, että yli puolet nuorista suorittaa korkeakoulututkimuksen, koulutusta ja asiantuntijuuden kehittämistä tarjotaan elämän eri tilanteisiin sekä tutkimus- ja kehittämistoiminnan osuus kasvaa vähintään neljään prosenttiin bruttokansantuotteesta.

Metropolian tulee jatkossa lisätä reagoitukykyään, olla vahva ja kansainvälisesti vetovoimainen osaamiskeskittymä ja toimia yhteiskunnan sekä elinkeinorakenteen muutosvoimana. Metropolian päivitetystä strategiasta korostuu aiempaa enemmän rooli vaikuttaa yhteiskunnan ja elinkeinoelämän muutoksissa. Ilmiölähtöiset innovaatiokeskittymät ja jatkuva oppiminen muodostavat Metropolian strategisen ytimen. Kestävä kehitys ja kasvu, ihmiset ja kulttuuri sekä digitalisaatio ovat keskeisiä strategisen ytimen läpileikkaavia teemoja.

Ammattikorkeakoulujen rahoitusmalliin tehtävät muutokset astuvat voimaan vuonna 2021. Tulorahoitukseen vaikuttavat edelleen kolmen edeltävän vuoden tulokset ja Metropolian arvon mukaan rahoitusmallin muutosten kokonaisvaikutus on Metropolialle suotuisa.

Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tavoitteena on ulkopuolisen rahoituksen määrän kasvattaminen. Tähän päästäkseen Metropolia vahvistaa erityisesti kansainvälistä TKI-toimintaa sekä TKI-toiminnan tulosten vaikuttavuutta.

Elinkeino toiminnan ja kansainvälisen myynnin merkitys tulee lähivuosina kasvamaan. Lisämyynti laajentaa Metropolian tulopohjaa ja siten vakauttaa Metropolian taloudellista kehitystä.

Tilikauden 2020 osalta liikevaihdon odotetaan kasvavan tilikauteen 2019 verrattuna. Edellisten kolmen vuoden toteutuneiden tulosten perusteella määräytyvä Metropolian perustulon on arvioitu nousevan ja myös TKI-toiminnan liikevaihto nousee tilikaudella 2020.

Metropolia jatkaa edelleen toimintakulttuurin uudistamista, tehostamista sekä vahvistaa projektien hallintaa ja tiedolla johtamista. Keskeisiä järjestelmiä uusitaan ja toimintoja virtaviivaistetaan. Metropolia jatkaa toimintojensa keskittämistä neljälle kampukselle Arabian ja Karamalmin kampusten osalta.

Tunnuslukujen laskukaavat

Kannattavuuden tunnusluvut

Toimintatuotot toimintakuluista (%)

$100 \times \text{Toimintatuotot} / (\text{Toimintakulut} - \text{Valmistus omaan käyttöön})$

Tunnusluku kuvaa maksurahoituksen osuutta toimintamenoista.

Vuosikate poistoista (%)

$100 \times \text{Vuosikate} / \text{Poistot ja arvonalentumiset}$

Kun tunnusluvun arvo on 100 %, oletetaan kunnan tai kuntayhtymän tulorahoituksen olevan riittävä. Oletusta voidaan kuitenkin pitää pätevänä vain, jos poistot ja arvonalentumiset vastaavat kunnan tai kuntayhtymän keskimääräistä vuotuista investointitasoa. Investoinneilla tarkoitetaan tällöin poistonaisten investointien omahankintamenoa, joka saadaan vähentämällä hankintamenoista valtionosuudet ja muut rahoitusosuudet.

Helsinki

**Helsingin kaupunki
Kaupunginkanslia**

Pohjoisesplanadi 11–13
00170 Helsinki
PL 1
00099 Helsingin kaupunki
Puhelinvaihde 09 310 1641

www.hel.fi